

GEN-I, trgovanje in prodaja električne energije, d.o.o.
Dunajska cesta 119, SI-1000 Ljubljana, Slovenija
T: +386 1 58 96 400; F: +386 1 58 96 429
E: info@gen-i.si; W: www.gen-i.si

Slovenski elektroenergetski sistem pred tektonskimi spremembami:

Predlog za prilagoditev nove metodologije obračuna omrežnine in tarifnega sistema ter oblikovanje vzdržnega modela samooskrbe za doseg učinkovite in prilagodljive uporabe elektroenergetskih omrežij preko uvajanja zelenih tehnologij, novih poslovnih modelov ter aktivnega odjema

Stališče družbe GEN-I, d.o.o.

Oktober 2023

Predmetno stališče družbe GEN-I, trgovanje in prodaja električne energije, d.o.o. (v nadaljevanju: družba GEN-I, d.o.o.) prinaša celovito rešitev, usmerjeno v zeleni prehod Republike Slovenije preko zagotavljanja učinkovite in prožne uporabe elektroenergetskih omrežij, ki odjemalcem omogoča dostop in koriščenje sodobnih tehnologij, dobaviteljem pa oblikovanje novih poslovnih modelov in storitev v korist omrežja in končnih odjemalcev.

Stališče je v grobem razdeljeno na dva dela, in sicer je njegov poglobitveni namen predstaviti:

- I. **Predlog za prilagoditev nove metodologije obračuna omrežnine in tarifnega sistema ter**
- II. **Predloge rešitev za oblikovanje vzdržnega modela samooskrbe.**

Povzetek bistvenih ugotovitev

Slovenski elektroenergetski sistem je pred tektonskimi spremembami. V letu 2024 se pričakuje začetek uporabe novega modela za obračun omrežnine ter tarifnega sistema kot tudi prenehanje vključevanja novih odjemalcev v sistem »net metering« na strani samooskrbe. Takšne drastične preobrazbe pa je potrebno zasnovati na optimalen način, saj bodo le tako dosegle ustrezne učinke v smeri nadaljnje zelene preobrazbe Republike Slovenije v korist države, končnih odjemalcev in drugih udeležencev na trgu električne energije.

Cenimo vsa prizadevanja in opravljeno delo s strani Agencije za energijo (v nadaljevanju: agencija), vezano na prenovo metodologije za obračunavanje omrežnine in tarifnega sistema. Prepoznavamo obsežen trud, ki ga je agencija vložila v oblikovanje nove metodologije in tarifnega sistema, pri čemer pa opažamo, da nova metodologija in tarifni sistem dopuščata možnost konceptualnih in praktičnih izboljšav, preko katerih bi v največji možni meri spodbujali uporabnike omrežja k aktivnemu odjemu in uporabi tehnologij za proizvodnjo čiste energije, predvsem iz obnovljivih virov energije, ter pospeševali razvoj novih poslovnih modelov s strani dobaviteljev v prid omrežja in odjemalcev.

Družba GEN-I, d.o.o. zato predlaga:

- I. **Prilagoditev nove metodologije obračuna omrežnine in tarifnega sistema**, ki bo upoštevala cenovne signale na trgu, spodbujala aktivni odjem, pametno uporabo tehnologij ter razvoj novih poslovnih modelov za razbremenjevanje omrežja in nižanje stroškov končnih odjemalcev, preko:
 - **simplifikacije metodologije za obračun omrežnine** (trije časovni bloki na leto in ne več pet),
 - **postavitve tarifnih postavk na način, da dajejo odjemalcem dovoljšno spodbudo za dodatno prilagajanje odjema**: drugačna obtežitev tarifnih postavk za moč in energijo (strošek omrežnine za moč se prepolovi, strošek omrežnine za energijo se poveča za razliko) in drugačno razmerje med tarifnimi postavkami za energijo za posamezen časovni blok (razmerja med tarifnimi postavkami za energijo za posamezen časovni blok so v splošnem enaka tistim za moč),
 - **opcijsko**: obračunavanja omrežnine glede na doseženo (realizirano) moč posameznega časovnega bloka v posamičnem mesecu in torej ne več glede na dogovorjeno in presežno moč, začetka uporabe prilagojene nove metodologije in tarifnega sistema s 01.03.2025.

Tu je pomembno poudariti, da je predlog zastavljen na način, da skupna vsota stroškov za omrežnino, ob enaki uporabi omrežja s strani odjemalca, ostaja enaka (elektrooperater ob enaki obremenitvi omrežja, tudi po predlaganih prilagoditvah dobi enako količino finančnih sredstev iz naslova omrežnine za pokrivanje svojih stroškov).¹

- II. **Oblikovanje vzdržnega modela samooskrbe**, ki bo končnim odjemalcem na samooskrbi, za katere ni več predvideno netiranje energije in vseh dajatev, vezanih na energijo na letnem nivoju, še naprej omogočal ugoden dostop in uporabo tehnologij za proizvodnjo in shranjevanje čiste energije iz obnovljivih virov, odjemalcem, ki pa so v sistemu letnega netiranja, ne bo podaljšal predvidene dolžine enostavne dobe vračanja investicije, preko:
- uvedbe nove oblike pomoči za kritje razlike med pogodbeno in referenčno odkupno ceno električne energije oz.
 - alternativnih rešitev, tj. dviga/povišanja dosedanje naložbene pomoči za investicijo v napravo za samooskrbo, z dodatnim dvigom/povišanjem naložbene pomoči za hkratno investicijo v napravo za samooskrbo in napravo za shranjevanje električne energije oz.
 - simplifikacije vključevanja naprav za samooskrbo v obstoječo podporno shemo,
 - izvetja oz. oprostitev plačila dohodnine od dohodkov, doseženih s prodajo proizvedene električne energije iz naprave za samooskrbo za končne odjemalce s samooskrbo, ki so fizične osebe,
 - ukinitve prilagojene tarifne postavke omrežnine za energijo za distribucijski sistem za člane skupnosti,
 - izjeme od obvezne pridobitve soglasja za priključitev oz. določitev zakonske domneve o pridobitvi pravice do priključitve naprave za samooskrbo in hranilnika električne energije; določitev izjeme glede prehoda v sistem samooskrbe brez letnega netiranja v primeru spremembe soglasja za priključitev zaradi vgradnje naprave za shranjevanje energije,
 - oprostitev prispevka OVE+SPTÉ in prispevka URE od uveljavitve novega omrežninskega akta za končne odjemalce v sistemu letnega netiranja; določitev dodatnih ukrepov države za preprečitev dviga maloprodajnih cen električne energije, vključno z nadomestilom dobaviteljem, zaradi prehoda končnih odjemalcev s samooskrbo v merjeni diagram.

Z navedenimi rešitvami bo finančno breme financiranja ukrepa samooskrbe porazdeljeno med različne deležnike (in ne zgolj na dobavitelje), vse s ciljem največje zaščite končnih odjemalcev.

Kljub pravočasni in smiselni koordinaciji priprav na prehod na nov omrežninski akt s strani pristojnih inštitucij, se na strani družbe GEN-I, d.o.o. kot tudi na strani drugih deležnikov pojavljajo izzivi s pripravami na implementacijo novega omrežninskega akta s 01.03.2024. Te priprave pa bodo dodatno otežene zaradi sprejetja drugačnega načina regulacije maloprodajnih cen električne energije za gospodinjstva v letu 2024, v primerjavi z letom 2023, saj bo regulirana cena električne energije veljala le za 90 % dejanske porabe, za 10 % pa se bo zaračunavala tržna cena. Implementacija takšnega načina zaračunavanja cen električne energije v naslednjem letu, pa (vsaj) za dobavitelje pomeni enako veliko obremenitev z vidika ustrezne nadgraditve operativnega in tehnološkega zaledja ter programov, ki bodo takšen obračun omogočali, kot pa nov omrežninski akt.

Zato predlagamo zamaknitev začetka uporabe novega (prilagojenega) omrežninskega akta iz trenutnega 01.03.2024 na kasnejši datum, in sicer na 01.03.2025, s ciljem, da deležniki pripravijo ustrezne podlage za uveljavitev regulacije cen v letu 2024 ter zatem prioritizirajo skupno vzpostavitev in dosledno praktično-operativno implementacijo optimalnega regulatornega okolja, ki bo spodbujalo investicije v obnovljive vire energije, opolnomočilo aktivne odjemalce ter tako prispevalo k razbremenitvi omrežja in njegovi učinkoviti uporabi – in posledično trajnostno vzdržni pospešitvi zelene transformacije v Sloveniji na robustnih temeljih. Nekoliko počasnejša in ravno zaradi tega še bolj temeljita in optimalna implementacija prilagojenega novega omrežninskega akta, tj. metodologije obračuna omrežnine in tarifnega sistema, ki sočasno omogoča čas za vzpostavitev robustnih okvirov za nadaljnji razvoj področja samooskrbe v Sloveniji bo tako prinesla koristi za vse deležnike – tako odjemalce, operaterje sistemov in dobavitelje.

¹ Vsi izračuni so pripravljani na primeru referenčnega merilnega mesta (tj. odjemalca s povprečnim letnim odjemom približno 4.200 kWh), kot je podrobneje obrazloženo v nadaljevanju, ter tarifnih postavkah, ki jih je agencija preko primerjalnika stroškov omrežnine objavila dne 09.10.2023.

I. Predlog za prilagoditev nove metodologije obračuna omrežnine in tarifnega sistema

I.1. Uvodno o sprejemanju nove metodologije obračuna omrežnine

Družba GEN-I, d.o.o. želi v tem poglavju orisati vplive nove metodologije obračunavanja omrežnine in tarifnega sistema, ki ju določa nov Akt o metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje² (Uradni list RS, št. 146/22, 161/22, 50/23 in 71/23; v nadaljevanju: Akt ali nov omrežninski akt), izdan s strani agencije, na gospodinjske odjemalce in dobavitelje, ter v osrednjem delu predstavlja predlog za njuno prilagoditev.

Uvodoma želimo poudariti, da cenimo vsa prizadevanja in opravljeno delo s strani agencije, vezano na prenovo metodologije za obračunavanje omrežnine in tarifnega sistema. Prepoznavamo obsežen trud, ki ga je agencija vložila v oblikovanje nove metodologije in tarifnega sistema, in veseli nas, da je pri tem lahko sodelovala tudi zainteresirana javnost. Družba GEN-I, d.o.o. je tako participirala na številnih delavnicah, posvetih, javnih obravnavah in drugih predstavitev in brez izjeme želela izkoristiti vse priložnosti, ki so ji bile dane, da se s spremembami seznanimo ter obenem poda lastne predloge za njihovo izboljšavo. Enako kot agencija, se namreč tudi sami zavedamo, da je elektroenergetski sistem izpostavljen koreniti preobrazbi, cilj katere je podpreti zeleni prehod ter zagotoviti učinkovito in prožno uporabo elektroenergetskih omrežij, ki odjemalcem omogočajo dostop in koriščenje novih tehnologij, inovativnih poslovnih modelov in storitev, ob hkratni izogitvi nepotrebnih stroškov na računih za energijo,³ k čemur lahko bistveno pripomore prav primerno zasnovana metodologija za obračun omrežnine in »zagotavljanje ustreznih cenovnih signalov v obliki tarif za dostop do omrežja«.⁴

Jasno je, da prenova metodologije za obračun omrežnine in tarifnega sistema tako predstavlja enega najpomembnejših oz. temeljnih projektov, saj bo od njegove uspešnosti odvisno, ali bodo prej omenjeni cilji doseženi in bodo odjemalci na poti v podnebno nevtralnost deležni zanesljive oskrbe z energijo po dostopnih cenah. S tem zavedanjem in ob odgovornosti, ki jo kot največji dobavitelj elektrike v Sloveniji čutimo do svojih odjemalcev, smo zato izdelali dodatne analize, na podlagi katerih menimo, da nova metodologija in tarifni sistem, ki se bosta predvidoma začela uporabljati s 01.03.2024, dopuščata možnost konceptualnih in praktičnih izboljšav, preko katerih bi v največji možni meri spodbujali uporabnike omrežja k aktivnemu odjemu in uporabi tehnologij za proizvodnjo čiste energije, predvsem iz obnovljivih virov energije (v nadaljevanju tudi: OVE), ter pospeševali razvoj novih poslovnih modelov s strani dobaviteljev v prid omrežja in odjemalcev in zaradi česar predlagamo relevantne prilagoditve.

Ne glede na to poudarjamo, da družba GEN-I, d.o.o. že sedaj proaktivno in skladno z vsemi usmeritvami agencije aktivno ozavešča odjemalce o pričakovanih spremembah, ki jih prinaša nova metodologija za obračun omrežnine preko računov za energijo in drugih kanalov, saj se zavedamo, da je to temelj uspešnosti vseh sprememb.

I.2. Splošno o novi metodologiji za obračunavanje omrežnine in tarifnem sistemu

Prenovljena metodologija in tarifni sistem prinašata veliko sprememb. Obračun bo po novem temeljil na obdelavi 15-minutnih vrednosti naprednih števcov električne energije.⁵ Uvaja se časovno diferencirano zaračunavanje uporabe omrežja glede na višjo (november – februar) oz. nižjo (marec – oktober) sezono in znotraj dneva (več časovnih blokov), ločeno za delovni dan oz. dela prost dan. Tarifne postavke omrežnine za prenosni in distribucijski sistem so postavljene ločeno za energijo in moč za vsako uporabniško skupino in časovni blok posebej.⁶ Časovnih blokov z različno tarifno postavko bo čez leto pet, znotraj dneva pa trije. Akt tako načeloma ne pozna več VT, MT in ET tarife za obračunavanje omrežnine za (prevzeto) energijo, prav tako pa se tudi

² Dostopno na: http://pissrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=AKT_1266.

³ Glej npr.: Prenova metodologije obračunavanja omrežnine in tarifnega sistema; Javno posvetovanje – predstavitev delavnica agencije #1 (22.04.2021); dostopno na: https://www.agen-rs.si/documents/10926/283610/Delavnica-1_Predstavitev_AGEN_OrisProjekta-Status.pdf/9481ca0e-0b05-4e34-a588-bc0475a422ff.

⁴ Tako tudi agencija. Glej: https://www.agen-rs.si/posvetovanja/-/asset_publisher/M2GdU2jRtCxV/content/vzpostavitev-trga-s-proznostjo-aktivnega-odjema-v-sloveniji-izhodi-1?inheritRedirect=false&redirect=https%3A%2F%2Fwww.agen-

⁵ Akt določa tudi način izračuna mesečnega zneska omrežnine za prenos in distribucijo uporabnikov sistema, katerim se ne evidentirajo 15-minutne meritve za prevzeto energijo (glej 14. in 17. člen Akta) ter način obračuna omrežnine v primeru izpadlih merilnih podatkov (glej 48. člen Akta). To stališče se v splošnem osredotoča na uporabnike sistema, ki se jim evidentirajo 15-minutne meritve za prevzeto energijo.

⁶ Najdražji je časovni blok 1 in se pojavi le na delovni dan v višji sezoni, najcenejša je uporaba omrežja v časovnem bloku 5, ki nastopi le v nižji sezoni na dela prost dan. Glej: <https://www.uro.si/prenova-omre%C5%BEnine/novi-%C4%8Dasovni-bloki>.

GEN-I, trgovanje in prodaja električne energije, d.o.o., Vrblina 17, SI-8270 Krško, Slovenija; TRR: NLB d.d., IBAN: SI56 0292 1009 0087 339, SWIFT/BIC: LJBASI2X; ID za DDV: SI71345442; Matična številka: 1587714; Okr. sodišče Krško; Št. reg. vložka: 1/04524/00; Osnovni kapital: 19.877.610,00 EUR

obračunska moč ne bo več plačevala glede na varovalke, ampak glede na dogovorjeno in presežno obračunsko moč. Kot razvidno, gre za zelo kompleksen sistem, ki naj bi uporabnike sistema spodbujal k uporabi omrežja v obdobjih, ko je obremenjenost omrežja manjša (takrat bodo tarifne postavke nižje – časovni blok 5 – T5), in nasprotno, uporabnikov sistema k uporabi omrežja ne spodbuja takrat, ko je večje povpraševanje in je verjetnost prezasedenosti omrežja večja (takrat so tarifne postavke višje – časovni blok 1 – T1). Končni odjemalci se bodo morali tako za namene regulacije lastnih stroškov omrežnine bistveno bolj poglobljeno lotiti upravljanja z energijo ter »bistveno bolj pozorno nadzirati svojo porabo, jo usklajevati v okviru dogovorjene obračunske moči in jo v okviru časovnih intervalov prilagajati posamezni tarifi.«⁷ Pri tem nas skrbi predvsem to, da zaradi zapletenosti in nerazumevanja metodologije, sploh zato, ker je precej drugačna od sedaj uveljavljene metode (tj. delitve dnevnih obdobjev za obračun omrežnine na VT/MT, ne glede na sezono),⁸ končni odjemalci ne bodo znali spremeniti svojih navad. Hkrati poudarjamo, da so po novi metodologiji in tarifnem sistemu najdražji časovni bloki postavljeni preširoko (zajemajo predolgo časovno obdobje), in je zato prilagajanje odjema težje – namreč, bistveno lažje je prilagoditi odjem, če ga je potrebno zamakniti za zgolj 2 uri, kot pa npr. za 7 ur. Skrbi nas, da metodologija zato ne bo dosegla svojega namena razbremenjevanja omrežja v obsegu, kot je sicer možno preko aktivacije čim večjega števila odjemalcev.

Ura dneva	Višja sezona – delovni dan	Višja sezona – dela prost dan	Nižja sezona – delovni dan	Nižja sezona – dela prost dan
1	T3	T4	T4	T5
2	T3	T4	T4	T5
3	T3	T4	T4	T5
4	T3	T4	T4	T5
5	T3	T4	T4	T5
6	T3	T4	T4	T5
7	T2	T3	T3	T4
8	T1	T2	T2	T3
9	T1	T2	T2	T3
10	T1	T2	T2	T3
11	T1	T2	T2	T3
12	T1	T2	T2	T3
13	T1	T2	T2	T3
14	T1	T2	T2	T3
15	T2	T3	T3	T4
16	T2	T3	T3	T4
17	T1	T2	T2	T3
18	T1	T2	T2	T3
19	T1	T2	T2	T3
20	T1	T2	T2	T3
21	T2	T3	T3	T4
22	T2	T3	T3	T4
23	T3	T4	T4	T5
24	T3	T4	T4	T5

Tabela 1: Časovna porazdelitev tarifnih postavk po urah (najvišja tarifna postavka velja za časovni blok 1 – T1; sledijo tarifne postavke za časovne bloke 2, 3 in 4 – T2, T3, T4; najnižja je tarifna postavka v časovnem bloku 5 – T5) po novi metodologiji in tarifnem sistemu

Pomembno novost tarifnega sistema predstavlja tudi izrazito večja stroškovna obtežitev tarifne postavke za moč (ki odraža fiksne stroške omrežja) v primerjavi s tarifno postavko za energijo. Do zdaj je večji del stroškov omrežnine odpadel na tarifno postavko za energijo. Kot navaja agencija, se »Pri določitvi tarifnih postavk omrežnine za srednji in visoki napetostni nivo 75 % stroškov prenosnega in distribucijskega omrežja dodeli tarifi za moč, 25 % pa tarifi za energijo. Pri določitvi tarifnih postavk omrežnine za nizkonapetostni nivo pa se vsi stroški omrežja dodelijo tarifi za moč.«⁹ Slednje pa po mnenju družbe GEN-I, d.o.o., odjemalcev ne spodbuja k takšnemu prilagajanju odjema, ki bi maksimalno prispeval k razbremenitvi omrežja. Namreč, zmanjšanje porabe energije v

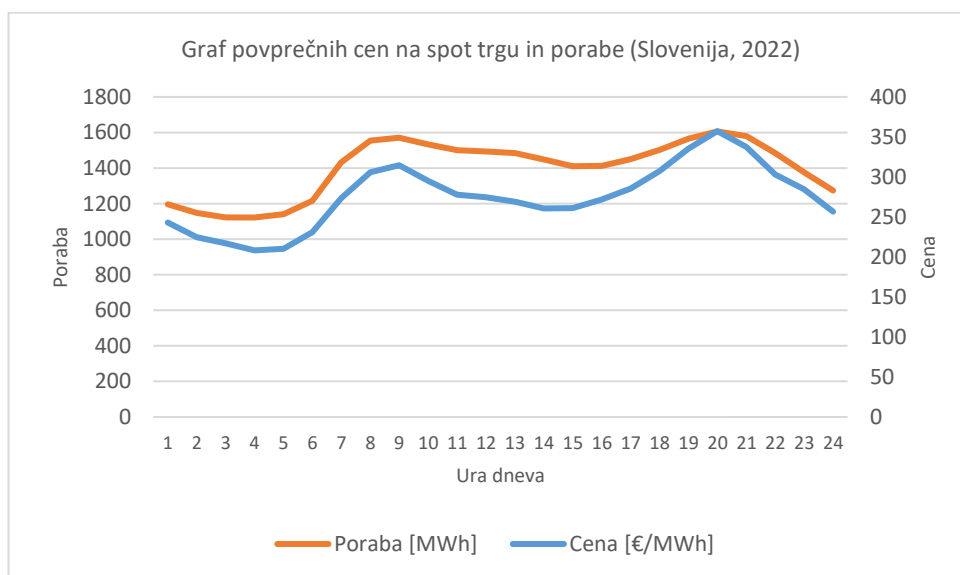
⁷ Agencija za energijo: Učinkovita raba omrežja – komuniciranje nove metodologije za obračunavanje omrežnine: 1. faza komuniciranja. Ljubljana, februar 2023.

⁸ Po Aktu o metodologiji za določitev regulativnega okvira in metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje (Uradni list RS, št. 46/18 in nadaljnji).

⁹ Dostopno na: <https://www.uro.si/prenova-omre%C5%BEnine/tarifne-postavke>.

času največjih obremenitev omrežja, ko so tarifne postavke najvišje, je (enostavna) izbira aktivnega odjemalca v realnem času, ki ima takojšen pozitiven učinek tako za odjemalca (nižji stroški omrežnine) kot za omrežje. Medtem pa je usklajevanje dogovorjene moči kompleksnejše narave in terja veliko večji angažma strank. In sicer, za uporabnike sistema s priključno močjo manjšo ali enako 43 kW npr. velja, da jim, skladno z 12. členom Akta vnaprej dogovorjeno obračunsko moč določi elektrooperater sistema (SODO) za vsak posamezen časovni blok od 1 do 4 kot povprečje treh konic posameznega časovnega bloka v obdobju zadnje višje sezone pred določitvijo dogovorjene obračunske moči (dogovorjena obračunska moč se torej določi glede na preteklo porabo odjemalca, načeloma za obdobje enega leta), pri čemer upošteva določbe 4. odstavka istega člena, vezane na minimalne dogovorjene obračunske moči ter pogoj iz 10. odstavka, ki pravi, da mora biti dogovorjena obračunska moč v višjem časovnem bloku enaka ali višja kot v prejšnjem časovnem bloku. Slednje pomeni, da je dogovorjena obračunska moč v nočnih obdobjih dejansko višja ali enaka tisti, ki velja za obdobja najvišje obremenitve, kar je povsem nesmiselno, saj odjemalec ne more razporediti vse svoje porabe na nočni čas in uporabljati omrežja le v tem obdobju, da bi si tako lahko, glede na obtežitev tarif, vsaj nekoliko znižal stroške omrežnine. Odjemalec lahko dogovorjeno obračunsko moč za vsak posamezen časovni blok sicer spremeni glede na pričakovano porabo, pri čemer sprememba, ki lahko rezultira v morebitnem ugodnejšem obračunu omrežnine za moč začne velja šele v naslednjem mesecu, če je zahtevo podal pravočasno in jo je elektrooperater potrdil (v smislu preverjanja prej navedenih pogojev iz 4. in 10. odstavka 12. člena Akta). Tu je potrebno dodatno omeniti, da mora odjemalec tako sistem kot svojo porabo poznati zelo dobro, saj se mu v primeru, da dogovorjeno obračunsko moč preseže, dodatno obračuna še presežna obračunska moč, ki se določi na podlagi dosežene moči uporabnika sistema nad dogovorjeno obračunsko močjo, izmerjeno z regulatorjem 15-minutnih maksimalnih porab električne energije v posameznem časovnem bloku (odjemalec je torej penaliziran).

Dalje ugotavljamo, da metodologija oz. ceniki tarifnih postavk, ki jih je agencija preko primerjalnika stroškov omrežnin¹⁰ objavila dne 09.10.2023, sicer deloma upoštevajo cenovne signale na trgu, a verjamemo, da bi se leti preko zasnove tarifnih postavk lahko še bolj celostno integrirali. Najprej poudarjamo, da povprečne cene energije na spot trgu načeloma sledijo največji porabi in proizvodnji energije (graf 1).

Graf 1: Povprečne cene na spot trgu in poraba (Slovenija, 2022)

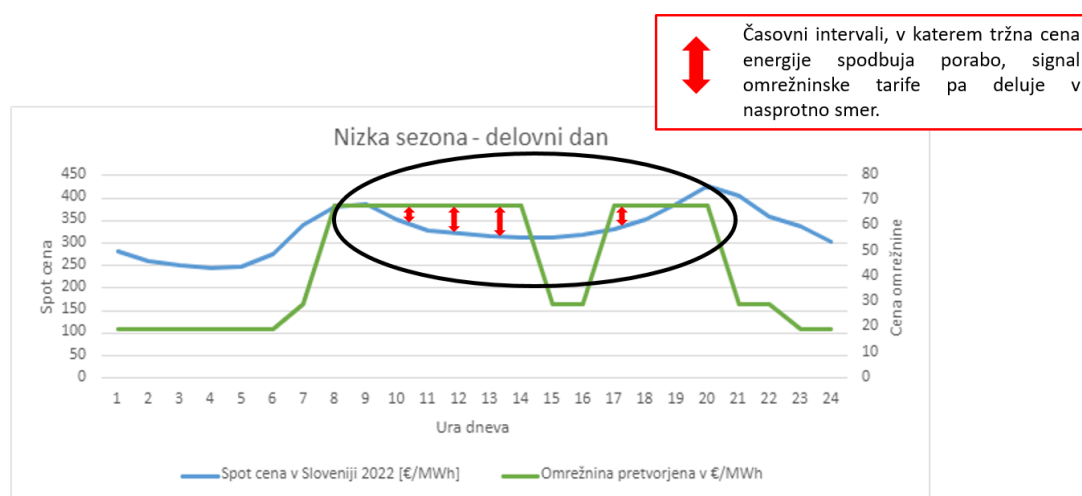
Prikazane porabe in cen na trgu, pa agencija ni v celoti upoštevala pri oblikovanju časovnih blokov (kot že omenjeno so najdražji časovni bloki postavljeni preširoko; zajemajo predolgo časovno obdobje) in tarifnih postavk (razmerja, višina) za omrežnino. Navedeno konkretnije predstavljamo v grafu 2, iz katerega je vidno, da na delovni dan v nižji sezoni spot cena energije na trgu v označenem časovnem obdobju pada (seveda prav tako poraba – graf 1), medtem ko cena za omrežnino v tem obdobju ostaja enako visoka. Slednje pomeni, da nova metodologija, ne spodbuja strank k odjemu takrat, ko sta poraba energije (in s tem obremenjenost omrežja) ter posledično cena energije na trgu nižja. Pri tem navajamo, da je cena omrežnine pretvorjena v EUR/MWh, izračunana pa je na primeru referenčnega merilnega mesta (odjemalec z letnim odjemom približno 4.200 kWh),

¹⁰ Dostopno na: <https://www.agen-rs.si/web/primerjalnik-stroskov-omreznine/>.

katerega podrobnejši podatki so razvidni iz spodnje tabele:

Referenčno merilno mesto (podatki za 2022)		
Časovni blok	Odjem [kWh]	Dogovorjena moč [kW]
1	696	5,3
2	1427	6,3
3	1160	6,3
4	716	6,3
5	199	6,3

Tabela 2: Podatki za referenčno merilno mesto, 2022

Graf 2: Primerjava med spot ceno v Sloveniji (2022) in ceno omrežnine po novi metodologiji in tarifnem sistemu

Skladno z zapisanim torej ocenjujemo, da nova metodologija in tarifni sistem dopuščata možnosti konceptualnih in praktičnih izboljšav, preko katerih bi lahko bolj celostno vzeli v obzir oz. naslovili obnašanje strank ter cenovne signale na trgu. Kot največjega dobavitelja električne energije v Sloveniji, ki pozna svoje stranke, nas v največji meri sicer skrbi sama kompleksnost nove metodologije za obračun omrežnine, zato smo mnenja, da je model smiselno bistveno poenostaviti in ga približati trenutni VT/MT strukturi obračunavanja po *Aktu o metodologiji za določitev regulativnega okvira in metodologiji za obračunavanje omrežnine za elektrooperaterje*¹¹ (Uradni list RS, št. 46/18 in nadaljnji). Prav tako mora tarifni sistem odjemalce v dovoljšni meri spodbujati k dodatnemu prilagajanju odjema, saj večina odjemalcev že sedaj predpostavlja, da učinkovito nadzirajo svojo porabo, in si zato težko predstavljajo, da bi jo lahko dodatno prilagodili, sploh če za to ne bi bili dodatno oz. občutno finančno nagrajani oz. bi lahko bili za svoja dejanja celo penalizirani.

Pri tem dodatno navajamo, da dobaviteljem pri oblikovanju poslovnih modelov oz. tarifnih postavk za obračun električne energije ni potrebno slediti metodologiji za obračun omrežnine oz. tarifnim postavkam za omrežnino. Tu zato lahko pride do situacije, ko bi dobavitelji uvedli tarifne postavke za električno energijo, ki bi sledile zgolj cenovnim signalom na trgu, kar bi pri končnih odjemalcih lahko povzročilo še dodatno zmedo. Ker pa cene električne energije predstavljajo višji delež stroška kot pa cene za omrežnino, gre predpostavljati, da bodo odjemalci svoj odjem prilagajali glede na višino tarifnih postavk za električno energijo in ne glede na samo obremenitev omrežja oz. tarifne postavke za omrežnino, zato bi v primeru neusklajenosti cenovnih signalov posledično lahko signal tržnih cen neutraliziral signal tarifnih postavk omrežnine, kar bi znižalo pomen prenove omrežninskega akta.

Tu zgolj informativno dodajamo, da se bo zaradi tako postavljene metodologije izredno povečala tudi sama kompleksnost računa za omrežnino. Namesto ene postavke za omrežnino za obračunsko moč (kot velja sedaj) bo na računu sedaj prikazanih 10 postavk – 5 za obračun omrežnine za dogovorjeno moč in 5 za obračun omrežnine za presežno moč (tj. za vsak posamezen časovni blok). Namesto največ dveh postavk za obračun omrežnine za

¹¹ Dostopno na: http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=AKT_1050.

energijo (VT/MT), pa bo na računu po novem prikazano pet postavk, tj. za vsak časovni blok posebej. Razliko med računoma ilustrativno predstavljamo na spodnji sliki, s katero povzemamo osnutek računa po novem omrežninskem aktu oz. *Aktu o načinu izkazovanja informacij na računu za električno energijo in v dodatnem pojasnilu*¹² (Uradni list RS, št. 28/23), kot pripravljenem s strani agencije:

	Enota mere	Količina	Cena EUR	Znesek EUR brez DDV	DDV %	Znesek EUR
Skupaj omrežnina						
Obratunska moč	kW					
Omrežnina VT	kWh					
Omrežnina MT	kWh					

	Enota mere	Faktor utežitve	Količina	Cena EUR	Znesek EUR brez DDV	DDV %	Znesek EUR
Omrežnina* skupaj							
Omrežnina za energijo							
Energija časovni blok 1	kWh						
Energija časovni blok 2	kWh						
Energija časovni blok 3	kWh						
Energija časovni blok 4	kWh						
Energija časovni blok 5	kWh						
Omrežnina za obratunsko moč							
Dogovorjena moč časovni blok 1	kW						
Dogovorjena moč časovni blok 2	kW						
Dogovorjena moč časovni blok 3	kW						
Dogovorjena moč časovni blok 4	kW						
Dogovorjena moč časovni blok 5	kW						
Presežna moč časovni blok 1	kW						
Presežna moč časovni blok 2	kW						
Presežna moč časovni blok 3	kW						
Presežna moč časovni blok 4	kW						
Presežna moč časovni blok 5	kW						

Slika 1: Primerjava sedanjega računa za omrežnino in računa za omrežnino po novi metodologiji za obračun omrežnine

Vsled navedenega zato **predlagamo ustrezne prilagoditve nove metodologije za obračun omrežnine in tarifnega sistema, ki jih predstavljamo v nadaljevanju** (glej I.4. točko), vse z namenom doseganja želenih učinkov razbremenitve in učinkovite rabe omrežja.

I.3. Samostojnost in neodvisnost agencije ter normativna izhodišča za razvoj metodologije in tarifnega sistema

Zavedamo se, da je agencija pri izvajanju svojih nalog in pristojnosti, tj. tudi pri sprejemanju Akta ter s tem metodologije in tarifnega sistema omrežnine, samostojna in neodvisna. Menimo pa, da bi z upoštevanjem predlaganih prilagoditev metodologije in tarifnega sistema, agencija še v večji meri sledila njenim temeljnim ciljem delovanja kot določenim po 385. členu *Energetskega zakona*¹³ (Uradni list RS, št. 60/19 in nasl.), tj. npr.: spodbujanju konkurenčnega, zanesljivega in okoljsko trajnostnega trga z elektriko; stroškovno učinkovitemu spodbujanju razvoja varnih, zanesljivih in učinkovitih nediskriminatornih sistemov, usmerjenih k odjemalcem, ki spodbujajo zadostno zmogljivost sistema; spodbujanju energetske učinkovitosti in proizvodnje OVE ter porazdeljene proizvodnje v prenosnih in distribucijskih omrežjih; omogočanju lažjega vključevanja proizvodnih zmogljivosti (zlasti na OVE) v omrežje; zagotavljanju ustreznih spodbud za odjemalce, kratkoročno in dolgoročno, da bi povečali učinkovitost omrežij ter splošnem zagotavljanju koristi odjemalcev elektrike. Ker se z novo metodologijo uvaja korenita sprememba obračunavanja omrežnine, smo hkrati mnenja, da bi naš predlog lahko pozitivno prispeval k postopnemu uvajanju drugačnega obračunavanja omrežnine in bi tako lahko predstavljal mehkejši prehod do prvotno zastavljene metodologije, kot predvidene po Aktu. Naš predlog tako lahko služi kot izhodišče za spremembo nove metodologije še pred njenim začetkom uporabe oz. tudi kasneje, po začetku njene uporabe, v primeru ugotovljene potrebe po spremembah, ter tako lahko predstavlja pomemben gradnik k skupni poti do sicer ciljne ti. Metodologije 2 (M2),¹⁴ ki je predvidena za implementacijo bližje letu 2030.

Obenem vemo, da mora agencija pri izdajanju splošnih aktov o omrežnini in tarifi za uporabo sistema, slediti tudi regulatornemu okviru EU. Normativna izhodišča za razvoj metodologij za obračun omrežnine in tarifnih sistemov najdemo v *Uredbi (EU) 2019/943 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o notranjem trgu električne energije*¹⁵ (UL L 158, 14.06.2019, str. 54–124, v nadaljevanju: *Uredba (EU) 2019/943*), natančneje v 18. členu, ki

¹² Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2023-01-0555/akt-o-nacinu-izkazovanja-informacij-na-racunu-za-elektricno-energijo-in-v-dodatnem-pojasnilu>.

¹³ Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO6665>.

¹⁴ Metodologija 2 (M2) je metodologija, ki je osredotočena na obremenitev omrežja in prihodnosti torej v dolgoročni perspektivi. Temelji na analizi vpeljave dveh ključnih komponent: določitvi omrežnine za prirastne stroške, ki upošteva napovedi dinamičnih koničnih obremenitev glede na čas uporabe omrežja; in določitvi fiksne omrežnine po uporabniku, ki povrne preostale stroške omrežja. Glej: *Prenova metodologije obračunavanja omrežnine in tarifnega sistema, študija št.: 2507*; dostopno na: https://www.agen-rs.si/documents/10926/106759/D7_AGEN_Reforma_Obra%C4%8DunOMR-TarifniSistem_SLO_V6/132abc24-10b5-4b6e-a5b2-bf4c055c5c3f.

¹⁵ Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32019R0943>.

določa, da morajo biti v splošnem cene tarifnih postavk oblikovane na način, da odražajo stroške, ki jih uporabniki sistema pri uporabi sistema električne energije povzročajo s ciljem, da se elektrooperaterju povrnejo upravičeni stroški. Hkrati morajo biti cene tarifnih postavk pregledne, upoštevati morajo potrebo po sigurnosti in prožnosti omrežja, odražati dejanske dosedanje stroške in se uporabljati na nediskriminatoren način. Regulativni organi lahko »po potrebi uvedejo omrežne tarife na podlagi časovnega razlikovanja, in sicer na način, ki odraža uporabo omrežja in je za končnega odjemalca pregleden, stroškovno učinkovit in predvidljiv«. ¹⁶ Pri tem mora metoda, uporabljena za določanje omrežnine, nevtralno podpirati dolgoročno skupno učinkovitost sistema.

Dalje 10. odstavek 18. člena *Uredbe (EU) 2019/943* pravi, da regulativni organi pri določitvi ali odobritvi prenosnih tarif in distribucijskih tarif ali njihovih metodologij ustrezno upoštevajo **poročilo o najboljših praksah pri metodologijah za prenosne in distribucijske tarife** (v nadaljevanju tudi: poročilo), ki ga izdaja Agencija za sodelovanje energetskih regulatorjev¹⁷ (v nadaljevanju: ACER), in priporočila, ki iz njega izhajajo. V tem poročilu, ki združuje pregled nad metodologijami za obračun omrežnine in tarifnimi sistemi držav EU, tudi ACER pravi, da mora zasnova tarifnih postavk na splošno slediti načelu povrnitve stroškov elektrooperaterja, obenem pa spodbujati učinkovitost. Pri tem ACER dodaja, da se pri oblikovanju metod in tarif običajno zasledujejo tudi druga načela, kot so nediskriminacija, preglednost, neizkrivljanje, enostavnost, stabilnost, predvidljivost in trajnost, pri čemer je seveda v praksi težko izpolniti vsa načela hkrati in v celoti. Glede na to, da je bilo v zadnjem času v državah EU zaslediti le malo pomembnih sprememb tarifnih metodologij, je bila izmed vseh načel tarifna stabilnost doslej najbolj spoštovana in je predstavljala ključni cilj, kar pa se utegne spremeniti, saj je veliko držav članic nedavno preoblikovalo ali pa je v postopku preoblikovanja metodologije za obračun omrežnine in tarifnega sistema. Nadalje se ACER strinja, da je prehod na večjo stroškovno obtežitev tarifne postavke za moč lahko ustrezen, vendar pa mora biti ta prehod postopen, saj je takšen pristop obračuna omrežnine načeloma bolj zapleten od tistega, ki daje večjo težo tarifnim postavkam za energijo in lahko zato negativno vpliva na nekatera druga tarifna načela kot so preprostost, predvidljivost in preglednost. ACER se prav tako strinja, da z uvedbo razpršene proizvodnje in povečano elektrifikacijo, vezano na ogrevanje, kot tudi električna vozila, ter z naraščajočo sposobnostjo nekaterih virov in nekaterih uporabnikov omrežja, da se odzivajo na časovne signale, čas uporabe pridobiva vse večji pomen kot v preteklosti. V takšnih primerih ACER predvideva, da bi bilo tarife potrebno tudi časovno razlikovati, saj je to lahko uporabno orodje za zmanjšanje konične obremenitve omrežja, ki je glavno gonilo omrežnih naložb, s čimer se spodbuja učinkovitost omrežja. Tudi tu pa ACER opozarja, da lahko časovno diferencirano zaračunavanje omrežnine povzroči dodatno kompleksnost, ki ne bo privedlo do zastavljenih koristi za omrežje, če ne bo ustrezno implementirano. **ACER opozarja, da je potrebno paziti tudi na potencialno nasprotujoče si časovne signale med dinamičnimi veleprodajnimi cenami energije in statičnimi omrežnimi tarifami glede na čas uporabe. Način, kako so tarifne postavke za omrežnino postavljene namreč poleg tarifnih postavk za cene energije, lahko prinese dodatne spodbude uporabnikom omrežja, da prilagodijo svoje vedenje.** Končno ACER zapiše tudi, da bi moral imeti večletni postopek prehoda prednost, kadar spremembe metodologije/zasnove tarifnih postavk bistveno vplivajo na vrednosti tarif za posamezne uporabnike omrežja.

Istočasno je pri oblikovanju metodologije in tarif potrebno upoštevati tudi določbe *Direktive EU 2019/944 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 5. junija 2019 o skupnih pravilih notranjega trga električne energije in spremembi Direktive 2012/27/EU*¹⁸ (UL L 158, 14.06.2019, str. 125–199; v nadaljevanju: *Direktiva o notranjem trgu z električno energijo*), vezane na aktivne odjemalce (15. člen)¹⁹ in energetske skupnosti državljanov (16. člen)²⁰, ki jih podrobneje naslavljamo v nadaljevanju.

Z navedenim v mislih je družba GEN-I, d.o.o. pripravila spodnji predlog za prilagoditev metodologije za obračun omrežnine in tarifnega sistema, da bi se tako še v večji meri približali postavljenim evropskim okvirjem in odjemalcem.

¹⁶ 7. odstavek 18. člena *Uredbe (EU) 2019/943*.

¹⁷ Tj. npr.: *Report on Distribution Tariff Methodologies in Europe, 2021*; dostopno na: https://www.acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER%20Report%20on%20Distribution%20Methodologies.pdf; in *Report on Electricity Transmission and Distribution Tariff Methodologies in Europe, 2023*; dostopno na: https://www.acer.europa.eu/Publications/ACER_electricity_network_tariff_report.pdf.

¹⁸ Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32019L0944>.

¹⁹ Glej predvsem 1., 2. in 5. odstavek 15. člena *Direktive o notranjem trgu z električno energijo*.

²⁰ Glej predvsem 1., 3. in 4. odstavek 16. člena *Direktive o notranjem trgu z električno energijo*.

I.4. Specifike predloga za prilagoditev nove metodologije za obračun omrežnine in tarifnega sistema

Ob zavedanju, da je omrežnina namenjena pokrivanju upravičenih stroškov elektrooperaterja in, da morajo posamezne tarifne postavke omrežnine odražati stroške, ki jih uporabniki sistema pri uporabi sistema električne energije povzročajo, najprej pojasnujemo, da je predlog družbe GEN-I, d.o.o. oblikovan na predpostavki, da bi ob nespremenjeni uporabi omrežja s strani odjemalca, strošek omrežnine, ki pomeni vsoto omrežnine za moč in omrežnine za energijo, tudi po sprejetju predloga družbe GEN-I, d.o.o, zanj ostal enak, pri čemer izpostavljamo, da so izračuni pripravljeni na primeru referenčnega merilnega mesta kot predstavljenega v tabeli 4 v nadaljevanju. Slednje pomeni, da bi elektrooperater ob enaki obremenitvi omrežja, tako po trenutno postavljeni novi metodologiji in tarifnem sistemu kot po njuni prilagoditvi, ki jo predlagamo, dobil enako količino finančnih sredstev iz naslova omrežnine za pokrivanje svojih stroškov. Ocenjujemo pa, da bi predlagana prilagoditev lahko bistveno bolj spodbujala aktivni odjem, implementacijo novih tehnologij in razvoj novih poslovnih modelov v dobrobit uporabnikov sistema in omrežja, s čimer bodo doseženi vsi željeni učinki prenove metodologije obračuna omrežnine in tarifnega sistema.

Družba GEN-I, d.o.o najprej predlaga simplifikacijo metodologije za obračun omrežnine, s čimer imamo v mislih nov sistem manjšega števila časovnih blokov – namesto petih, le tri. Pri tem so trije časovni bloki predvideni za delovne dneve, dva pa v času dela prostih dni, ne glede na to, ali gre za višjo (november – februar) ali nižjo (marec – oktober) sezono (tu sicer ostajamo odprti do opcije, da bi se cene tarifnih postavk za omrežnino glede na sezono po potrebi lahko spreminjale). V časovnem bloku 1 bi bile tarifne postavke najvišje (**visoka** dnevna tarifna postavka), v časovnem bloku 2 srednje (**srednja** dnevna tarifna postavka), v časovnem bloku 3 pa najnižje (**nizka** dnevna tarifna postavka). Časovna porazdelitev visoke, srednje in nizke tarifne postavke po urah, ki obenem čim bolj upošteva tudi cenovne signale na trgu v Sloveniji (graf 1), bi bila tako naslednja:

Ura dneva	Delovni dan	Dela prost dan
1	Nizka	Nizka
2	Nizka	Nizka
3	Nizka	Nizka
4	Nizka	Nizka
5	Nizka	Nizka
6	Nizka	Nizka
7	Visoka	Srednja
8	Visoka	Srednja
9	Visoka	Srednja
10	Srednja	Srednja
11	Srednja	Srednja
12	Srednja	Srednja
13	Srednja	Srednja
14	Srednja	Srednja
15	Srednja	Srednja
16	Srednja	Srednja
17	Srednja	Srednja
18	Srednja	Srednja
19	Visoka	Srednja
20	Visoka	Srednja
21	Visoka	Srednja
22	Visoka	Srednja
23	Nizka	Nizka
24	Nizka	Nizka

Tabela 3: Časovna porazdelitev visoke, srednje in nizke tarifne postavke po urah (visoka tarifna postavka velja za časovni blok 1; srednja za časovni blok 2; nizka pa za časovni blok 3) po predlogu družbe GEN-I, d.o.o

Prikazana časovna porazdelitev tudi v večji meri sledi sedanji časovni VT/MT strukturi obračunavanja omrežnine – v času delovnega dneva je predvidena le še dodatna visoka dnevna tarifna postavka (med 6:00 – 9:00 zjutraj in 18:00 – 22:00 zvečer), pri čemer je visoka dnevna tarifna postavka postavljena ožje (krajše časovno obdobje) in je zato lažje prilagoditi odjem.

Naveden opis simplifikacije nove metodologije za obračun omrežnine, vizualno predstavljamo še na spodnji sliki:

Ura dneva	Višja sezona – delovni dan	Višja sezona – dela prost dan	Nižja sezona – delovni dan	Nižja sezona – dela prost dan	Ura dneva	Delovni dan	Dela prost dan
1	T3	T4	T4	T5	1	Nizka	Nizka
2	T3	T4	T4	T5	2	Nizka	Nizka
3	T3	T4	T4	T5	3	Nizka	Nizka
4	T3	T4	T4	T5	4	Nizka	Nizka
5	T3	T4	T4	T5	5	Nizka	Nizka
6	T3	T4	T4	T5	6	Nizka	Nizka
7	T2	T3	T3	T4	7	Visoka	Srednja
8	T1	T2	T2	T3	8	Visoka	Srednja
9	T1	T2	T2	T3	9	Visoka	Srednja
10	T1	T2	T2	T3	10	Srednja	Srednja
11	T1	T2	T2	T3	11	Srednja	Srednja
12	T1	T2	T2	T3	12	Srednja	Srednja
13	T1	T2	T2	T3	13	Srednja	Srednja
14	T1	T2	T2	T3	14	Srednja	Srednja
15	T2	T3	T3	T4	15	Srednja	Srednja
16	T2	T3	T3	T4	16	Srednja	Srednja
17	T1	T2	T2	T3	17	Srednja	Srednja
18	T1	T2	T2	T3	18	Srednja	Srednja
19	T1	T2	T2	T3	19	Visoka	Srednja
20	T1	T2	T2	T3	20	Visoka	Srednja
21	T2	T3	T3	T4	21	Visoka	Srednja
22	T2	T3	T3	T4	22	Visoka	Srednja
23	T3	T4	T4	T5	23	Nizka	Nizka
24	T3	T4	T4	T5	24	Nizka	Nizka

Slika 2: Vizualni prikaz simplifikacije nove metodologije za obračun omrežnine

Pri samem določanju višine treh (in torej ne več petih) tarifnih postavk smo za osnovo izračuna vzeli cene tarifnih postavk, ki jih je agencija preko primerjalnika stroškov omrežnine objavila dne 09.10.2023. Tudi razmerja med samimi tarifnimi postavkami za omrežnino za energijo oz. moč po posameznih časovnih blokih so v splošnem sledila tistim, ki so določena z novim tarifnim sistemom,²¹ vse za dosego cilja, da elektrooperater ob enaki uporabi omrežja s strani odjemalcev dobi enako povračilo stroškov iz naslova omrežnine. Tu vnovič izpostavljamo, da izračuni temeljijo na primeru referenčnega merilnega mesta kot prvotno predstavljenega v tabeli 2, katerega podrobnejši podatki, prilagojeni na predlagan trotarifni sistem, pomenijo naslednje:

Referenčno merilno mesto po predlaganem trotarifnem sistemu		
Časovni blok	Odjem [kWh]	Dogovorjena moč [kW]
1	623	4,9
2	2576	6,3
3	999	6,3

Tabela 4: Podatki za referenčno merilo mesto po predlaganem trotarifnem sistemu

Spodaj predstavljamo primerjavo tarifnih postavk za obračunavanje omrežnine za energijo in omrežnine za moč za gospodinjstvega odjemalca, priključenega na distribucijski sistem, po novem tarifnem sistemu (5 časovnih blokov) in predlogu družbe GEN-I, d.o.o za trotarifni sistem (3 časovni bloki).

Tarifne postavke za energijo po novem tarifnem sistemu	
Časovni blok	Cena [€/kWh]
1	0,0196
2	0,0185
3	0,0184
4	0,0184
5	0,0185

Tabela 5: Tarifne postavke za energijo za vsak posamezen časovni blok po novem tarifnem sistemu

Tarifne postavke za energijo po predlaganem trotarifnem sistemu	
Časovni blok	Cena [€/kWh]
1	0,0390
2	0,0376
3	0,0366

Tabela 6: Tarifne postavke za energijo za vsak posamezen časovni blok po predlaganem trotarifnem sistemu

²¹ Razmerje med visoko in nizko tarifno postavko po predlaganem trotarifnem sistemu se ujema z razmerjem med blokoma T1 in T3 po novem tarifnem sistemu, cena srednje postavke pa je postavljena na način, da se ob enaki uporabi omrežja s strani odjemalcev doseže enako povračilo stroškov iz naslova omrežnine za elektrooperaterja.

Tarifne postavke za moč po novem tarifnem sistemu	
Časovni blok	Cena [€/kW]
1	3,6104
2	0,8817
3	0,1912
4	0,0132
5	0,0000

Tabela 7: Tarifne postavke za moč za vsak posamezen časovni blok po novem tarifnem sistemu

Tarifne postavke za moč po predlaganem trotarifnem sistemu	
Časovni blok	Cena [€/kW]
1	1,0000
2	0,2201
3	0,0530

Tabela 8: Tarifne postavke za moč za vsak posamezen časovni blok po predlaganem trotarifnem sistemu

Glede na prikazane rezultate iz zgornjih tabel in kot je bilo že predhodno omenjeno je razvidno, da je stroškovna obtežitev tarifne postavke za moč po novem tarifnem sistemu izrazito večja od tiste za energijo, obenem pa so tarifne postavke za energijo po posameznih časovnih blokih skorajda enake – razlika med nizko (v časovnem bloku 3) in visoko tarifno postavko (v časovnem bloku 1) je premajhna, da bi odjemalca spodbujala k prilagajanju odjema. Z namenom incentiviziranja k uporabi omrežja takrat, ko je obremenjenost najnižja in obratno zato **predlagamo, da se obtežitev tarifnih postavk ustrezno prilagodi na način, da se delež stroškov omrežnine za moč primerno zmanjša (za polovico), za energijo pa poveča** (tako zagotovimo tudi postopni prehod, vezan na obtežitev tarif, ki ga zagovarja ACER), **pri čemer pa skupna vsota stroškov za omrežnino, kot večkrat omenjeno, ob enaki uporabi omrežja s strani odjemalca, ostaja enaka.** Poleg tega pa je smiselno optimizirati tudi samo **razmerje med tarifnimi postavkami za energijo, v smislu, da so razmerja med tarifnimi postavkami za energijo za posamezen časovni blok v splošnem enaka tistim za moč.** Tarifne postavke za energijo po predlogu družbe GEN-I, d.o.o. za prilagoditve novega tarifnega sistema, bi bile tako sledeče:

Tarifne postavke za energijo po predlaganem trotarifnem sistemu s spremenjenim razmerjem	
Časovni blok	Cena [€/kWh]
1	0,1000
2	0,0350
3	0,0053

Tabela 9: Tarifne postavke za energijo za vsak posamezen časovni blok po predlaganem trotarifnem sistemu s spremenjenim razmerjem

Da bi predstavljen predlog trotarifnega sistema zares spodbudil stranko k prilagajanju odjema, dokazujemo s primerjavo obračuna omrežnine za referenčno merilno mesto, kot predstavljeno v tabeli 2 oz. 4 (odjemalec z letnim odjemom približno 4.200 kWh), po novi metodologiji in tarifnem sistemu (za obračun se upoštevajo tarifne postavke iz tabele 5 in 7) ter **predlogom družbe GEN-I, d.o.o., ki torej temelji na trotarifnem sistemu, drugačni obtežitvi tarifnih postavk za moč in energijo (strošek omrežnine za moč prepolovimo, strošek omrežnine za energijo se poveča za razliko) in drugačnem razmerju med tarifnimi postavkami za energijo za posamezen časovni blok** (razmerje načeloma izenačimo s tistim, ki velja za tarifne postavke za moč za posamezen časovni blok po novem tarifnem sistemu; za obračun se upoštevajo tarifne postavke iz tabele 8 in 9).

Strategija	Povprečna premaknjena energija [kWh]	Prihranek pri omrežnini [€] (brez DDV)
10% premik odjema iz časovnega bloka 1 v 2	70	0,06
10% premik odjema iz časovnega bloka 2 v 3	143	0,16
10% premik odjema iz časovnega bloka 3 v 4	116	0
10% premik odjema iz časovnega bloka 4 v 5	72	0
SKUPAJ VSOTA	401	0,22

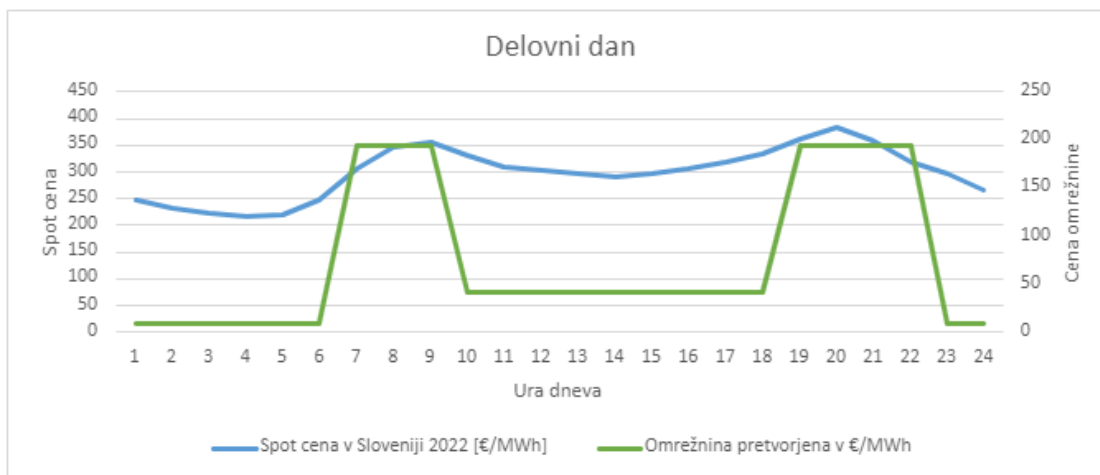
Tabela 10: Prihranek – Obračun omrežnine po novi metodologiji in tarifnem sistemu

Strategija	Povprečna premaknjena energija [kWh]	Prihranek pri omrežnini [€] (brez DDV)
10% premik odjema iz časovnega bloka 1 v 2	62	4,13
10% premik odjema časovnega bloka 2 v 3	258	7,68
SKUPAJ VSOTA	320	11,81

Tabela 11: Prihranek – Obračun omrežnine po predlogu družbe GEN-I, d.o.o., ki temelji na trotarifnem sistemu, drugačni obtežitvi tarifnih postavk za moč in energijo (strošek omrežnine za moč prepolovimo) in drugačnem razmerju med tarifnimi postavkami za energijo za posamezen časovni blok

Vidimo, da bi z ustreznim prilagajanjem odjema (10 % premik odjema po posameznih časovnih blokih), ki bi rezultiral v skupni povprečni premaknjeni energiji (401 kWh po novi metodologiji in tarifnem sistemu; 320 kWh po predlogu družbe GEN-I, d.o.o.) bil skupni (letni) **prihranek pri omrežnini za stranko po predlogu družbe GEN-I, d.o.o. občutno višji (11,81 EUR v primerjavi z le 0,22 EUR (vse brez DDV);** glej tabeli 10 in 11). Posledično bi lahko bila uporaba omrežja manjša, sočasno pa bi bile potrebne manjše investicije v omrežje.

Enega ključnih vidikov predstavlja tudi dejstvo, da tako zasnovan predlog družbe GEN-I, d.o.o., v primerjavi z novo metodologijo in tarifnim sistemom, predpostavljen na referenčnem merilnem mestu (tabela 4), obenem upoštevata tudi cenovne signale na trgu, kar je razvidno iz grafa 3. Višina cene omrežnine na delovni dan namreč sovпада s porabo (glej tudi graf 1) ter spot cenami na trgu v Sloveniji. Slednje pomeni, da bi s prilagoditvijo metodologije in tarifnega sistema po predlogu družbe GEN-I, d.o.o., bile stranke k odjemu spodbujane takrat, ko bi bila tako poraba energije in s tem obremenjenost omrežja kot posledično tudi cena energije na trgu nižja. S to potezo se približujemo tudi priporočilom ACER, ki zagovarjajo, da je potrebno pri zasnovi metodologije in tarif paziti tudi na potencialno nasprotujoče si časovne signale med dinamičnimi veleprodajnimi cenami energije in statičnimi omrežnimi tarifami glede na čas uporabe.

Graf 3: Primerjava med spot ceno v Sloveniji (2022) in ceno omrežnine po predlogu družbe GEN-I, d.o.o.

Končno smo mnenja, da bo predlagana prilagoditev metodologije obračuna omrežnine in tarifnega sistema, na podlagi katere si lahko potrošniki občutno zmanjšajo stroške omrežnine in ki celovito sledi tudi cenovnim signalom na trgu, še bolj **prispevala k razvoju in uvedbi novih, inovativnih tehnologij in poslovnih modelov, ki ponujajo priložnosti za prilagajanje odjema in proizvodnje v času in na mestih, kjer je zmogljivost omrežja omejena.** Družba GEN-I, d.o.o. je stališča, da bosta le s takšno prilagoditvijo nova metodologija in tarifni sistem dosegla zelene učinke.

Glede na to, da tarifne postavke za omrežnino agencija objavi za vsako leto regulatornega obdobja posebej, hkrati pa skladno z 8. členom Akta agencija objavlja tudi časovne bloke ter njihovo časovno porazdelitev po obdobjih in urah, je moč razumeti, da se bodo le-ti v prihodnje lahko večkrat spreminjali. Naš predlog zato lahko služi kot izhodišče za spremembo metodologije še pred njeno uveljavitvijo oz. kasneje po uveljavitvi metodologije v primeru ugotovljene potrebe po spremembah.

Ločeno predlagamo tudi, da se nova zasnova za obračun prispevka OVE in SPTE ustrezno prilagodi ob upoštevanju določb glede dogovorjene obračunske moči.

I.5. Dodaten predlog družbe GEN-I, d.o.o., vezan na omrežnino za moč

Za dodatno simplifikacijo same metodologije obračuna omrežnine smo pripravili še dodaten predlog, po katerem se omrežnina za moč ne bi več obračunavala glede na dogovorjeno in presežno moč, ampak glede na doseženo (realizirano) moč posameznega časovnega bloka v posamičnem mesecu.²² V tem primeru torej odjemalec ne bi bil penaliziran ob morebitni prekoračitvi dogovorjene moči, kar pomeni, da teh postavk tudi ne bi bilo potrebno prikazovati na računu za omrežnino (dodatna poenostavitev).

Z namenom, da elektrooperater ob enaki obremenitvi omrežja, v vsakem primeru dobi enako količino finančnih sredstev iz naslova omrežnine za pokrivanje svojih stroškov, je bilo tako potrebno prilagoditi tarifne postavke za moč, na naslednji način:

Tarifne postavke za moč po predlaganem trotarifnem sistemu – dodaten predlog	
Časovni blok	Cena [€/kW]
1	1,2000
2	0,2810
3	0,0635

Tabela 12: Tarifne postavke za moč za vsak posamezen časovni blok po predlaganem trotarifnem sistemu – dodaten predlog

Tudi tu izpostavljamo, da izračuni temeljijo na primeru referenčnega merilnega mesta kot prvotno predstavljenega v tabeli 4, katerega podrobnejši podatki, prilagojeni na dodaten predlog družbe GEN-I, d.o.o. pomenijo naslednje:

Referenčno merilno mesto po predlaganem trotarifnem sistemu – dodaten predlog				
Mesec	Odjem [kWh]	Časovni blok 1 [kW]	Časovni blok 2 [kW]	Časovni blok 3 [kW]
1	651	4,9	6,3	5,0
2	453	4,8	5,6	4,8
3	429	4,7	5,2	5,0
4	329	3,8	5,4	3,9
5	257	3,8	4,0	3,8
6	248	3,8	4,3	3,8
7	289	3,8	4,6	3,8
8	245	3,8	4,5	3,8
9	222	3,8	3,8	3,8
10	237	3,8	4,0	3,8
11	347	4,6	3,8	4,3
12	489	4,5	5,9	4,4

Tabela 13: Podatki za referenčno merilo mesto po predlaganem trotarifnem sistemu – dodaten predlog

Če torej za obračun omrežnine za referenčno merilno mesto iz tabele 13 v obzir vzamemo tarifne postavke za energijo iz tabele 9 in tarifne postavke za moč iz tabele 12, lahko vidimo, da bi tako postavljena metodologija in tarifni sistem rezultirala še v višjem skupnem (letnem) prihranku pri omrežnini za stranko (**16,78 EUR** (brez DDV); za primerjavo glej tabelo 10 in 11), seveda če bi prišlo do ustreznega prilagajanja odjema (10 % premik odjema po posameznih časovnih blokih).

Strategija	Povprečna premaknjena energija [kWh]	Prihranek pri omrežnini [€] (brez DDV)
10% premik odjema iz časovnega	62	6,63

²² Dosežena moč bi bila določena glede na povprečje treh konic posameznega časovnega bloka v posamičnem mesecu, pri čemer dodaten predlog ne upošteva pogoja iz 10. odstavka 12. člena Akta. Minimalna moč posameznega časovnega bloka bi se izračunala skladno s 4. odstavkom 12. člena Akta.

bloka 1 v 2		
10% premik odjema časovnega bloka 2 v 3	258	10,15
SKUPAJ VSOTA	320	16,78

Tabela 14: Prihranek – Obračun omrežnine po predlogu družbe GEN-I, d.o.o., ki temelji na trotarifnem sistemu, drugačni obtežitvi tarifnih postavk za moč in energijo (strošek omrežnine za moč prepolovimo), drugačnem razmerju med tarifnimi postavkami za energijo za posamezen časovni blok ter obračunu omrežnine za moč glede na doseženo moč

Zaključki glede upoštevanja cenovnih signalov na trgu tudi v tem primeru ostajajo enaki, vsi ugodni vplivi na gospodinjskega odjemalca, omrežje in celovit razvoj inovativnih tehnologij in poslovnih modelov, pa bi lahko bili še večji.

I.6. Začetek uporabe Akta

Kot že poudarjeno, družba GEN-I, d.o.o. že sedaj proaktivno in skladno z vsemi usmeritvami agencije aktivno ozavešča odjemalce o pričakovanih spremembah, ki jih prinaša nova metodologija za obračun omrežnine, a iz razloga navedene potrebe po prilagoditvi novega modela za obračun omrežnine in tarifnih postavk, ki bo bistveno izboljšala učinke na omrežje in odjemalca, posledično zamaknitev **začetka uporabe Akta na 01.03.2025 vidimo kot optimalno rešitev**, vse z namenom zagotavljanja zelenih učinkov metodologije za obračunavanje omrežnine in tarifnega sistema v smislu vzpostavitve bolj uravnoteženega sistema obračuna omrežnine, ki upošteva cenovne signale na trgu, spodbuja aktivni odjem, uvajanje novih tehnologij ter razvoj novih poslovnih modelov za razbremenjevanje omrežja, ter tudi z vidika zagotavljanja celostne implementacije nujnih procesno-operativnih podatkovnih osnov s strani vseh ključnih deležnikov, da bo tranzicija izvedena učinkovito, nemoteno in uspešno.

Za največjo dosego zelenih učinkov metodologije za obračun omrežnine in tarifnega sistema, ki jo predlagamo, je namreč bistvenega pomena, da smo nanjo optimalno pripravljene vsi – torej ne le odjemalci, ampak tudi elektrooperaterji in dobavitelji. Dejstvo je, da razvoj programske opreme oz. prilagoditev operativnih in informacijskih sistemov, ki so potrebni za obračun omrežnine, poteka počasi, tudi iz razloga dodatnih obremenitev, ki smo jih bili dobavitelji primorani prevzeti v obdobju energetske krize. Tu poudarjamo, da bodo priprave na spremembe modela obračuna omrežnine še dodatno otežene zaradi **sprejetja drugačnega načina regulacije maloprodajnih cen električne energije za gospodinjstva v letu 2024**, v primerjavi z letom 2023, saj bo regulirana cena električne energije veljala le za 90 % dejanske porabe, za 10 % pa se bo zaračunavala tržna cena. Implementacija takšnega načina zaračunavanja cen električne energije v naslednjem letu, pa (vsaj) za dobavitelje pomeni enako veliko **obremenitev z vidika ustrezne nadgraditve operativnega in tehnološkega zaledja ter programov, ki bodo takšen obračun omogočali**, kot pa nov omrežninski akt. Tukaj pa nimamo izzivov le dobavitelji, ampak tudi SODO, ki se še vedno sooča s težavami, vezanimi na zagotavljanje kvalitetnih 15-minutnih merilnih podatkov. Morebiten zamik začetka uporabe akta bi bil zato smiseln tudi zato, da bi se SODO v letu 2024 lahko optimalno pripravil na pridobivanje popolnih merilnih podatkov, s čimer bi bilo zagotovljeno tudi, da so vsi uporabniki sistema upravičeni do enakega obračunavanja omrežnine.²³

V luči navedenega želimo poudariti tudi, da so bili končni odjemalci v zadnjih dveh letih deležni številnih sprememb, ki izhajajo iz sprememb porabe električne energije zaradi COVID-19 pandemije, energetske krize in vojne v Ukrajini in so skoraj mesečno spreminjali stabilnost in varnost oskrbe z energijo. V tem kontekstu so bili deležni številnih sprememb obračunavanja tako energije, kot omrežnine in drugih prispevkov. Zato bi bilo v obzir začetka uporabe drugačne metodologije in tarifnega sistema potrebno vzeti tudi neprecedenčnost okolja in pogojev, v katerih se ta vzpostavlja. V kolikor bi se Akt v enaki obliki začel uporabljati v letu 2024, bi tako lahko prišlo do situacije, ko bi poleg novega manj enostavnejšega načina postavitve reguliranih cen električne energije, ki načeloma prinaša nekoliko višje stroške na računih za elektriko²⁴ sočasno prešli še na zelo kompleksen sistem

²³ Namreč, v primeru izpadlih merilnih podatkov je potrebno poskrbeti za njihovo ustrezno nadomeščanje po aktu, ki ureja sistemska obratovalna navodila za distribucijski sistem električne energije (tj. SONDSEE), katerega končne spremembe določb, vezanih na nadomeščanje manjkajočih vrednosti po novi metodi za obračunavanje omrežnine, še niso potrjene; hkrati pa po 3. odstavku 48. člena Akta velja, da če se uporabniku sistema evidentirajo 15-minutne meritve za prevzeto energijo in je v posameznem mesecu zagotovljenih manj kot 90 % ustreznih obračunskih podatkov, se mu za ta mesec omrežnina za energijo obračuna na način, kot da se mu podatki ne bi evidentirali, kar ga lahko potencialno postavlja tudi v slabši položaj.

²⁴ Tu je vredno ponoviti dejstvo, da nova metodologija in tarifni sistem, v primerjavi s predlogom družbe GEN-I, d.o.o., ne upošteva cenovnih signalov na trgu in tako ne spodbujata odjema takrat, ko so cene na spot trgu nižje, kot predstavlja v 2. poglavju tega

zaračunavanja omrežnine, katerega končni stroškovni učinki sicer ostajajo neznani, saj agencija še ni objavila uradnih cenikov tarifnih postavk, dejstvo pa je, da bo stroške omrežnine težje oz. skorajda nemogoče znižati, če Akt ne bo ustrezno prilagojen. Slednje bi predvsem na strani (aktivnih) končnih odjemalcev lahko povzročilo dodatno zmedo, nejasnosti, nerazumevanje in nezadovoljstvo. Zato je bistvenega pomena, da se nova metodologija za obračun omrežnine in tarifni sistem ustrezno prilagodita ter posledično njuna uporaba tudi zamakne. Postopek večletnega postopnega prehoda, kadar spremembe metodologije/zasnove tarifnih postavk bistveno vplivajo na vrednosti tarif za posamezne uporabnike omrežja, zagovarja tudi ACER.

Ob hkratnem upoštevanju regulatornega okvira EU in priporočil ACER smo mnenja, da naš, poenostavljen predlog obračunavanja omrežnine lahko služi kot izhodišče za spremembo metodologije še pred njenim začetkom uporabe oz. tudi kasneje.

II. Predlogi rešitev za oblikovanje vzdržnega modela samooskrbe

II.1. Samooskrba z električno energijo v slovenskem prostoru v obdobju 2016–2022

Samooskrba z električno energijo je bila v slovenski prostor uvedena v letu 2015 na podlagi *Uredbe o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije*²⁵ (Uradni list RS, št. 97/15 in nadaljnji; v nadaljevanju: *Uredba 2015*), ki se je pričela uporabljati 15.01.2016. Sprejeta je bila na podlagi takrat veljavnih 314. in 315. člena EZ-1, ki sta določala, da mora država spodbujati rabo OVE.

Ukrep samooskrbe se je v slovenskem prostoru dobro uveljavil. V letu 2016, ki torej predstavlja prvo leto priključevanja naprav za samooskrbo, je bilo priključenih le 135 naprav za samooskrbo s skupno priključno močjo 1,1 MW, v letu 2022 pa je bilo na novo priključenih že 12.140 naprav s skupno priključno močjo skoraj 154 MW. V letu 2022 je tako obratovalo že 27.382 naprav za samooskrbo s skupno priključno močjo 349 MW in povprečno priključno močjo 12,7 kW.²⁶ Poleg različnih multiplikativnih učinkov, vezanih na povečanje deleža OVE v bruto končni rabi energije, zmanjševanje količin izpustov CO₂ in ohranjanje okolja, zmanjševanje obremenitev predvsem distribucijskega omrežja in posledično zmanjševanje izgub pri prenosu električne energije, je imel do sedaj ukrep samooskrbe tudi nezanemarljiva neposredna učinka tako na strani ponudbe, tj. na gospodarstvo (nova delovna mesta, razvoj panoge, spodbujanje slovenske industrije z vidika proizvodnje sestavnih delov naprav za samooskrbo) kot na strani povpraševanja po ukrepu samooskrbe – slednjega z namenom zmanjšanja stroška posameznika pri plačevanju računa za električno energijo – kar je v večini primerov še vedno glavni ali izključni motivator za investicijo v napravo za samooskrbo – in sicer preko do sedaj uveljavljenega sistema »net meteringa«, po katerem posameznik na koncu obračunskega obdobja, ki je praviloma eno leto, za prevzete količine električne energije, plača **samo razliko med količinami električne energije, prevzete iz omrežja in oddane v omrežje**, razen dajatev, ki niso vezane na količino prevzete električne energije, ampak na moč in se plačajo v vsakem primeru. Nedvomno pa ima takšen način predpisanega obračuna za samooskrbo negativni učinek na različne deležnike, predvsem na elektrooperaterja iz naslova izpada prihodka iz nezaračunane omrežnine ter na dobavitelje, ki s posamezniki sklepamo pogodbe o samooskrbi, iz naslova izpada prihodka iz prodaje električne energije. Z drugimi besedami, »strošek financiranja ukrepa samooskrbe« v sistemu »net meteringa« v pretežni meri nosimo dobavitelji električne energije in elektrooperater, pri čemer pa seveda ni zanemarljiv tudi prispevek države, ki od leta 2017 zagotavlja naložbeno pomoč za izgradnjo naprave za samooskrbo ter ima zaradi sistema »net meteringa« izpad prihodkov predvsem zaradi manjše osnove za obračun trošarine in davka na dodano vrednost. Po naši oceni je skupni strošek financiranja ukrepa samooskrbe vseh deležnikov okvirno 82 mio EUR v obdobju 2016–2022.

II.2. Razvoj samooskrbe z električno energijo v Republiki Sloveniji in samooskrba po letu 2024

Koncept samooskrbe z električno energijo v Republiki Sloveniji se je dopolnjeval in razvijal skladno z razvojem predpisov na EU ravni. Na podlagi prvih sprememb, so tako poleg individualnih subjektov, ki se oskrbujejo z

dopisa.

²⁵ Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED7050>.

²⁶ Glej: *Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji 2022*, dostopno na: https://www.agen-rs.si/documents/10926/38704/AZE_Poro%C4%8Dilo_o_stanju_energetike_v_Sloveniji_2022-final3/a85b584b-ca2b-481f-bb84-a396bc4e2dba, str. 62.

električno energijo, s kasnejšo *Uredbo o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije*²⁷ (Uradni list RS, št. 17/19 in 197/20 in 121/21 – ZSROVE; v nadaljevanju: *Uredba 2019*), postali do samooskrbe upravičeni tudi različni tipi skupnosti.

Dalje je bila v letu 2021 s sprejemom *Zakona o spodbujanju rabe obnovljivih virov energije*²⁸ (Uradni list RS, št. 121/21 in nadaljnji; v nadaljevanju: ZSROVE), v slovenski pravni red prenešena *Direktiva EU 2018/2001 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. decembra 2018 o spodbujanju uporabe energije iz obnovljivih virov*²⁹ (UL L 328, 21.12.2018, str. 82–209) na način, da je področje samooskrbe danes celovito urejeno v ZSROVE. Za izvajanje določb ZSROVE je bila v letu 2022 sprejeta tudi nova *Uredba o samooskrbi z električno energijo iz obnovljivih virov energije*³⁰ (Uradni list RS, št. 43/22; v nadaljevanju: *Uredba 2022*).

Ker *Direktiva o notranjem trgu z električno energijo* v 15. členu **prepoveduje koncept netiranja električne energije za vse končne odjemalce, ki se prvič vključijo v sistem samooskrbe po 31.12.2023 in hkrati določa, da mora biti omrežnina obračunana za celotno električno energijo, prevzeto iz distribucijskega omrežja, je obračun električne energije za končne odjemalce na samooskrbi po ZSROVE in Uredbi 2022 sedaj zastavljen na drugačen način in ne tako kot opisano prej (po Uredbi 2015 in Uredbi 2019), ampak skladno z omenjeno direktivo – brez netiranja prevzetih in oddanih količin električne energije.**³¹ Navedeno pomeni, da elektrooperaterja za odjemalce, vključene v sistem samooskrbe po ZSROVE in *Uredbi 2022*, ne bo več bremenil dosedanja del stroška ukrepa samooskrbe, kar zadeva izpad prihodkov iz zaračunavanja omrežnine. Hkrati ZSROVE in *Uredba 2022* glede trajanja in načina obračuna dobavljene električne energije določata, da se o navedenem dobavitelj in končni odjemalec prosto dogovorita v pogodbi o samooskrbi. Nenazadnje se lahko dogovorita tudi za princip netiranja prevzetih in proizvedenih količin, vendar bo vse odvisno od razvijajočih se poslovnih modelov dobaviteljev, vezanih na trenutne tržne razmere in ekonomsko vzdržnost teh modelov. Enako velja za odkup proizvedene in v javno omrežje oddane električne energije po pogodbi o samooskrbi z električno energijo. Z drugimi besedami, enako kot elektrooperater, tudi dobavitelji električne energije za odjemalce, vključene v sistem samooskrbe po ZSROVE in Uredbi 2022, vsaj teoretično (ker ni več predpisan »net metering« za prevzeto in oddano električno energijo) ne nosijo več svojega dela stroška ukrepa samooskrbe z vidika izpada prihodkov iz zaračunavanja dobavljene električne energije. Pri tem pa se je strošek financiranja ukrepa samooskrbe z ZSROVE in *Uredbo 2022* zgolj delno prevalil iz elektrooperaterja in dobaviteljev na državo, preko sorazmernega znižanja prispevka za zagotavljanje podpor proizvodnji električne energije v soproizvodnji z visokim izkoristkom in iz obnovljivih virov energije (v nadaljevanju: prispevek OVE + SPT), oprostitve plačila prispevka za energetska učinkovitost (v nadaljevanju: prispevek URE) in zagotavljanja sredstev za podpore (naložbene pomoči za investicije v naprave s samooskrbo in vključitev v zagotovljeni odkup ali pridobitev finančne pomoči za tekoče poslovanje, pri čemer se naprave z nazivno električno močjo največ 500 kW lahko v podporno shemo vključijo neposredno, vendar je pridobitev pogojena s pridobitvijo statusa proizvajalca, deklaracije za napravo in potrdil o izvoru). Ukrep samooskrbe za končne odjemalce, ki se bodo v sistem samooskrbe morali registrirati na podlagi ZSROVE in *Uredbe 2022*, zato **zaradi ukinitve sistema »net meteringa« ne bo več zanimiv zaradi negotove finančne konstrukcije investicije.** Kljub pridobitvi naložbene pomoči za investicijo v napravo za samooskrbo, bo končni odjemalec iz naslova dobave in prodaje proizvedene električne energije, oddane v javno omrežje, z napravo za samooskrbo namreč v celoti izpostavljen tržnim razmeram na veleprodajnih trgih električne energije, katerim bomo dobavitelji električne energije prilagajali svoje poslovne modele za dobavo in odkup električne energije. Hkrati ni pričakovati, da se bodo posamezniki, ki bi želeli investirati v naprave manjših nazivnih moči in katerih glavni, če ne izključni motiv za investicijo, je znižanje računa za električno energijo, odločali za vstop v podporno shemo zaradi vseh operativnih bremen (npr. obvezna pridobitev statusa proizvajalca električne energije, pridobitev deklaracije za napravo, potrdil o izvoru, računovodsko poročanje, itd.). Trenutna višina naložbene pomoči in delno znižanje ali nezaračunavanje prej navedenih prispevkov namreč niso dovolj velik motivator za investicijo v napravo za samooskrbo.

²⁷ Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED7867>.

²⁸ Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8236>.

²⁹ Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=celex%3A32018L2001>.

³⁰ Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=URED8432>.

³¹ Na podlagi 72. člena ZSROVE, ki je bil nazadnje spremenjen z *Zakonom o ukrepih za obvladovanje kriznih razmer na področju oskrbe z energijo* (Uradni list RS, št. 121/22 in 49/23; dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8670>) se je uporaba 315.a člena EZ-1 in *Uredbe 2019* sicer še nekoliko podaljšala ter s tem tudi uporaba sistema »net metering«, in sicer za obstoječe končne odjemalce s samooskrbo in končne odjemalce, ki najkasneje do 31.12.2023 vložijo popolno vlogo za izdajo soglasja za priključitev in jih distribucijski operater do vključno 31.12.2024 registrira kot končne odjemalce s samooskrbo, in to dokler uporabljajo napravo, za katero je bilo izdano soglasje za priključitev.

Dodatno se bo v vsakem primeru skupni strošek računa za končne odjemalce s samooskrbo povečal zaradi uveljavitve nove metodologije za obračun omrežnine in tarifnega sistema. Slednje velja tako za bodoče, kot tudi obstoječe odjemalce z nameščeno proizvodno napravo za samooskrbo. Namreč, kljub temu, da se bo omrežnina za prevzeto električno energijo končnim odjemalcem, vključenim v sistem samooskrbe na podlagi EZ-1, *Uredbe 2015 in Uredbe 2019*, še vedno obračunavala na podlagi neto prevzete in oddane električne energije, se bo tudi tem odjemalcem omrežnina za obračunsko moč obračunavala na podlagi dogovorjene in presežne obračunske moči, kar bo v vsakem primeru pomenilo povišanje skupnega stroška na račun za električno energijo, s tem pa se bo na račun povišanja stroška za omrežnino, podaljšala pričakovana povračilna doba investicije v napravo za samooskrbo, na podlagi katere so končni odjemalci s samooskrbo sprejeli odločitev v investicijo.

Posebej je potrebno izpostaviti tudi izziv postopnega vključevanja vseh odjemalcev, vključenih v sistem samooskrbe z letnim »net meteringom«, iz preostalega diagrama odjema v merjeni diagram s 01.01.2024 oz. ko bodo zanje zagotovljeni 15-minutni odčitki za potrebe bilančnega obračuna. Z njihovo vključitvijo v merjeni diagram, bodo dobaviteljem nastali dodatni stroški, ki so bili do sedaj preko določitve deleža dobavitelja v preostalem diagramu odjema razporejeni med dobavitelje. **Dodaten strošek dobavitelja bo izhajal iz razlike stroška zakupa energije za odjem končnega odjemalca s samooskrbo in prihodka od prodaje proizvedene/oddane energije v omrežje teh končnih odjemalcev na trg na 15-min nivoju.** Glede na prekrivanje porabe in proizvodnje končnega odjemalca s samooskrbo, bodo morali dobavitelji v zimskih in jesenskih mesecih energijo, ki so jo zakupili po visokih cenah, tem odjemalcem dobavljati, v poletnih mesecih pa bodo morali po nizkih cenah na trg prodajati proizvedeno/oddano energijo teh odjemalcev. Končni odjemalci vključeni v letni »net metering« med letom za odjem plačujejo mesečni pavšal (praviloma določen na podlagi pretekle porabe odjemalca) in dobavitelj od njih ob letnem obračunu (poračunu) prejme samo plačilo za dobavo za morebitno razliko med proizvodnjo in odjemom posameznega leta, zato je celotno opisano breme dobave in prodaje energije na dobavitelju.

II.3. Specifike predlogov rešitev za oblikovanje vzdržnega modela samooskrbe

Dejstvo je, da je **samooskrba z električno energijo, ki je trenutno nosilka zelenega prehoda in doseganja ciljev OVE v Republiki Sloveniji**,³² postavljena pred velik izziv. Kljub temu, da je država v preteklem letu s sprejemom *Zakona o uvajanju naprav za proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov energije*³³ (Uradni list RS, št. 78/23; v nadaljevanju: ZUNPEOVE) izkazala velik interes za poenostavitev postopkov umeščanja večjih sončnih in vetrnih elektrarn v prostor, slednja poteza po našem mnenju (kljub ambicioznim ciljem države in potencialnih investitorjev), zaradi nujnosti nadaljnega sprejemanja vseh izvedbenih predpisov in dejstva, da ZUNPEOVE še vedno zgolj na načelni ravni poenostavlja obstoječe postopke umeščanja, iz časovnega vidika ne bo z željeno hitrostjo pospešila povečanja deleža OVE v skupni rabi električne energije na račun postavitve večjih sončnih in vetrnih elektrarn in to ne glede na napovedane sheme subvencij (npr. z *Uredbo o pomoči za pospeševanje uvajanja energije iz obnovljivih virov, shranjevanja in toplote iz obnovljivih virov*³⁴ (Uradni list RS, št. 69/2023). Ohranjanje ukrepa samooskrbe zato ocenjujemo kot ključnega pri nadaljnjem doseganju (trajnostnih) zavez države, postavljenih v nacionalni energetske in podnebni strategiji (NEPN),³⁵ povezanih z uvajanjem OVE. Iz tega razloga delimo mnenje, da bo morala država delovati proaktivno v smeri **oblikovanja ukrepov, na podlagi katerih letni prirast novih investicij v proizvodne naprave za samooskrbo ne bo zastal, kar pomeni, da bo odjemalcem omogočen dostop in koriščenje tehnologij za proizvodnjo čiste energije.** Tu pa država ne more pričakovati, da bomo enormno breme financiranja ukrepa samooskrbe za odjemalce, ki se bodo v sistem samooskrbe vključevali na podlagi ZSROVE in Uredbe 2022, s ciljem ohranitve trenutnih koristi ukrepa samooskrbe za deležnike na strani ponudbe (ohranitev panoge storitev s področja samooskrbe, slovenska industrija – proizvodnje sestavnih delov naprav za samooskrbo), povpraševanja (koristi končnih odjemalcev s samooskrbo) ter države (pravočasno doseganje zavez/obveznosti glede deleža OVE in s tem izogib kršitvam predpisov EU oz. stroškom nakupa manjkajočega deleža OVE itd.), v pretežni meri nase prevzeli ravno dobavitelji električne energije preko svojih poslovnih modelov za dobavo in odkup električne energije na podlagi pogodb o samooskrbi, saj imajo oni hkrati tudi najmanjše »koristi« od izvajanja ukrepa samooskrbe. Slednje velja tudi za dobavitelje električne energije, ki imamo sicer v svoji skupini ponudnike storitev s področja samooskrbe in bomo svoje poslovne modele oblikovali na podlagi trenutnih tržnih razmer.

³² Samooskrba z električno energijo trenutno predstavlja največji delež investicij v sončne elektrarne.

³³ Dostopno na: <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO8764>.

³⁴ Dostopno na: <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2023-01-2155/uredba-o-pomoci-za-pospeševanje-uvajanja-energije-iz-obnovljivih-virov-shranjevanja-in-toplote-iz-obnovljivih-virov>.

³⁵ Te zaveze se bodo s posodobitvijo NEPN, ki je predvidena v letu 2024, še povečale.

Z namenom ohranjanja ukrepa samooskrbe oz. nadaljnega uvajanja in koriščenja zelenih tehnologij je zato finančno breme financiranja ukrepa samooskrbe potrebno porazdeliti med različne deležnike, da se pri tem čim bolj zaščiti končne odjemalce, ki so praviloma investitorji v napravo za samooskrbo. Različne rešitve za oblikovanje vzdržnega modela samooskrbe, osredotočenega na sončne elektrarne, saj le-te predstavljajo 99,8 % vseh naprav za samooskrbo³⁶ ter hranilnike energije, predlagamo v nadaljevanju. S tem naši predlogi sledijo usmeritvam Evropske komisije iz *Strategije EU za sončno energijo*³⁷ (SWD(2022) 148 final), sprejete za namene pospeševanja uvajanja OVE v okviru *REPowerEU Načrta*³⁸ (COM(2022) 230 final), da bi države članice morale »vzpostaviti trdne podporne okvire za strešne sisteme, tudi v kombinaciji s shranjevanjem energije in toplotnimi črpalkami, ki bi temeljili na predvidljivih dobah povrnitve naložbe, krajših od 10 let«. V splošnem tako naši predlogi spodbujajo uvajanje kombinacije sončnih elektrarn in malih hranilnikov energije. Verjamemo, da bodo naprave za shranjevanje energije, poleg sončnih elektrarn, igrale ključno vlogo pri integraciji obnovljivih virov energije v omrežje in podporo razbremenitvi omrežja. Obnovljivi viri energije namreč niso vedno na razpolago, zato bodo hranilniki omogočili shranjevanje presežne energije, proizvedene med obdobji nizke porabe, ter njeno sproščanje med obdobji vršne porabe.

II.3.1. Končni odjemalci, vključeni v sistem samooskrbe na podlagi ZSROVE in Uredbe 2022

Končni odjemalci s samooskrbo, ki so investitorji v napravo za samooskrbo, lahko na podlagi ZSROVE pridobijo naložbeno pomoč za investicijo v napravo za samooskrbo in napravo za shranjevanje električne energije, ki je namenjena znižanju začetnega stroška investicije v napravo za samooskrbo. Višina naložbene pomoči ne sme presegati vrednosti upravičenih stroškov naložbe, ki zajemajo najmanj nakup in vgradnjo naprave za samooskrbo ter nakup in vgradnjo naprave za shranjevanje električne energije. Upravičeni stroški in višina naložbene pomoči se podrobneje določijo z javnim pozivom, sredstva za naložbene pomoči pa se zagotavljajo v okviru sredstev za izvajanje podpor iz 3. odstavka 16. člena ZSROVE. Javno pooblastilo za dodeljevanje naložbenih pomoči, ki se štejejo za državno pomoč in jo je zato potrebno priglasiti Evropski komisiji, ima center za podpore, naložbena pomoč se dodeljuje kot investicijska subvencija po pravilih »*de minimis*«. Podrobnejša pravila za dodeljevanje naložbenih pomoči so določena v *Uredbi 2022*. Po ZSROVE se v sistem samooskrbe lahko vključujejo vsi končni odjemalci, ne glede na velikost odjema in tip odjemalca, zato *Uredba 2022* predvideva, da bo naložbena pomoč na voljo odjemalcem, ki so fizične in pravne osebe, vključno z osebami javnega sektorja, ki imajo stvarno premoženje v svoji lasti, razen neposrednih uporabnikov proračuna.

Dalje, končni odjemalci, vključeni v sistem samooskrbe po EZ-1, Uredbi 2015 in Uredbi 2019, so ob investiciji v napravo za samooskrbo zaradi »predvidljivosti« sistema samooskrbe, do sedaj zlahka vnaprej predvideli enostavno dobo vračanja svoje investicije, ob vnaprej znanem fiksnem deležu in višini naložbene pomoči ter vnaprej predvidljivimi stroški na računu za električno energijo, zaradi fiksnih postavk, neodvisnih od količine dobavljene električne energije in postavk, ki se po sistemu »*net meteringa*« obračunavajo samo na razliko med neto oddano in prevzeto električno energijo, pri čemer se ob strokovnem dimenzioniranju naprave in preudarni porabi odjemalca, količine prevzete električne energije praviloma približajo ali so celo manjše od proizvedene električne energije in je zato letni strošek končnega odjemalca na računu za elektriko minimalen. Po izteku enostavne dobe vračanja investicije, pa so ti odjemalci še naprej, vse do izteka življenjske dobe naprave, oz. dokler uporabljajo napravo pod pogoji iz soglasja za priključitev, deležni »*ugodnosti*« letnega »*net meteringa*«, ki izhajajo iz trenutnega regulatornega okvira. Enostavna doba vračanja investicije v napravo za samooskrbo pa bo za končne odjemalce vključene v sistem samooskrbe po ZSROVE in Uredbi 2022 bistveno manj predvidljiva, saj bodo končni odjemalci kljub pridobitvi naložbene pomoči za investicijo v napravo, v celoti odvisni od poslovnih modelov dobaviteljev električne energije za dobavo in odkup proizvedene električne energije na podlagi pogodb o samooskrbi, enako velja tudi za obdobje izteka življenjske dobe naprave za samooskrbo. Po ZSROVE in *Uredbi 2022* namreč končni odjemalci za električno energijo, prevzeto iz javnega omrežja, plačujejo omrežnino, ki se obračunava na količino električne energije, dejansko prevzete iz javnega omrežja, v pogodbi o samooskrbi pa se glede na poslovni model posameznega dobavitelja določi obračunsko obdobje in način obračuna za prevzeto električno energijo (lahko tudi »*net metering*«, ni pa nujno). Enostavna doba vračanja investicije na tak način ni samo manj predvidljiva, praviloma je tudi daljša, prav tako pa vnaprej niso predvidljive tudi koristi investicije z vidika prodaje proizvedene električne energije in s tem nižjega stroška odjemalca za oskrbo z električno energijo.

³⁶ Glej: *Poročilo o stanju na področju energetike v Sloveniji 2022*, str. 64.

³⁷ Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52022SC0148>.

³⁸ Tj. Načrt za hitro zmanjšanje odvisnosti od ruskih fosilnih goriv in pospešitev zelene prehode. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM%3A2022%3A230%3AFIN&qid=1653033742483>.

- Predlog 1: Uvedba nove oblike pomoči za kritje razlike med pogodbeno in referenčno odkupno ceno električne energije, ob ohranitvi trenutne višine naložbene pomoči:

Vsled navedenih vse manj ugodnih pogojev pridobivanja finančnih pomoči, vezanih na samooskrbo po ZSROVE in Uredbi 22, najprej predlagamo **uvedbo nove oblike pomoči za kritje razlike med pogodbeno odkupno ceno električne energije, ki bi jo končni odjemalec dosegel na podlagi sklenjene pogodbe** (pogodbe o samooskrbi ali pogodbe o nakupu električne energije iz obnovljivih virov) **in referenčno odkupno ceno električne energije, ki bi se oblikovala na podlagi posebne metodologije**. Dejansko bi šlo za podobno obliko pomoči kot je finančna pomoč za tekoče poslovanje, ki je obstoječa oblika pomoči v okviru podporne sheme. Bistvena razlika pa je v tem, da se v primeru finančne pomoči za tekoče poslovanje ne pokriva razlika med pogodbeno (tržno) ceno odkupa proizvedene električne energije, ki jo doseže proizvajalec in referenčno ceno, temveč se prizna samo razlika med obratovalnimi stroški in referenčno ceno, pomnoženo s faktorjem (v odvisnosti od moči naprave). Referenčna cena se pri sedanji finančni pomoči za tekoče poslovanje izračuna kot povprečna cena določenega produkta na določeni borzi v določenem obdobju. Padec referenčne cene torej pomeni dvig višine finančne pomoči za tekoče poslovanje in obratno. Po našem **predlogu nove oblike pomoči pa bi se pokrivala razlika med pogodbeno (tržno) in referenčno ceno**, ki pa mora biti določena na način, da se v primeru padca tržnih odkupnih cen električne energije proizvedene iz energije sonca, končnemu odjemalcu pokrije morebitna razlika do pogodbeno določene cene odkupa in končni odjemalec ob tem ohranja še sprejemljivo enostavno dobo vračanja (v nadaljevanju tudi: EDV)³⁹ investicije. To pomeni, da v primeru, ko pogodbeno določena cena odkupa električne energije, presega referenčno ceno odkupa, končni odjemalec s samooskrbo ne prejme pomoči, v primeru, da je pogodbeno določena cena odkupa določena pod referenčno ceno odkupa, pa je končni odjemalec upravičen do pomoči v obliki kritja razlike med pogodbeno in referenčno ceno odkupa. Da bi se preprečile zlorabe pomoči s strani dobaviteljev električne energije in oškodovanje države (npr. pogodbeno določitev cen odkupa, ki so bistveno nižje od trenutnih tržnih cen), bi bilo v metodologiji potrebno določiti tudi omejitev glede najnižje pogodbene cene odkupa, od katere se lahko izračuna razlika do referenčne cene odkupa.⁴⁰ Po našem predlogu bi se upravičenost za vključitev v novo shemo pomoči morala v vsakem primeru omejiti na nazivno električno moč naprave, npr. 50 kW, saj se po ZSROVE lahko v sistem samooskrbe vključujejo katerikoli končni odjemalci ne glede na tip in velikost ter ne glede na velikost naprave, torej tudi največji odjemalci z največjimi napravami, ki so po svojih značilnostih enakovredni obstoječim proizvajalcem električne energije ter imajo več znanj in boljša pogajalska izhodišča za sklepanje pogodb o nakupu in prodaji električne energije. Namen nove oblike pomoči pa je **zaščititi ravno najmanjše odjemalce (predvsem gospodinjске odjemalce, ki so hkrati potrošniki)**, ki se vključijo v sistem samooskrbe in sami nimajo dovolj znanja ter ugodnih pogajalskih izhodišč za dosego sprejemljive odkupne cene električne energije, ki jim bo zagotovila dovolj velike koristi od njihove investicije v napravo za samooskrbo. Javno pooblastilo za dodeljevanje nove oblike pomoči bi se po našem predlogu dodelilo centru za podpore, ki že upravlja dodeljevanje pomoči v okviru obstoječe podporne sheme in se z ZSROVE nanj seli tudi upravljanje dodeljevanja naložbene pomoči za naprave za samooskrbo. Tu poudarjamo, da predlog 1 temelji tudi na predpostavki pridobitve naložbene pomoči za investicije v naprave za samooskrbo in naprave za shranjevanje električne energije v smiselno enaki višini kot se dodeljuje trenutno (glej tabelo 15).

Po našem mnenju oblika kombinacija pomoči kot predstavljena s predlogom 1 **za državo predstavlja zelo ugodno shemo za spodbujanje v investicije v naprave za samooskrbo, za končnega odjemalca pa bolj stabilno finančno konstrukcijo investicije in predvsem vnaprej bolj predvidljivo enostavno dobo vračanja investicije**.⁴¹ Ob

³⁹ Za potrebe predloga 1, predloga 2 in predloga 3, se pri določitvi EDV za napravo za samooskrbo in napravo za samooskrbo in kombinaciji s hranilnikom električne energije, ki sta približno enaka (9,25 let oz. 10,01 let) predpostavlja tudi približno enak začetni znesek investicije ob vključeni potrebni višini pomoči oziroma naložbene pomoči ter trend dolgoročnega padanja drobnoprodajnih cen za hranilnike električne energije. V navedenih predlogih so pri določitvi EDV in potrebne pomoči države, upoštevanje investicije povprečnega/tipskega odjemalca s samooskrbo in sicer: gospodinjски odjemalec z 10 MWh letnega odjema pred investicijo v 10 kW napravo za samooskrbo in hranilnik električne energije kapacitete 9,2 kWh. Faktor proizvodnje naprave za samooskrbo znaša približno 1.000 kWh/kW letno. Zaradi načelnega padanja stroškov investicije na inštaliran kW nazivne moči z večanjem inštalirane moči naprave, bi se zato sorazmerno zniževal tudi ocenjeni strošek države za opisane oblike pomoči.

⁴⁰ Ilustrativni primer: pogodbeno določena cena odkupa 10 EUR/MWh, referenčna cena 70 EUR/MWh, najnižja pogodbeno določena z metodologijo, od katere se izračunava razlika do referenčne cene 40 EUR/MWh: takšen odjemalec bi bil upravičen največ do razlike med 40 in 70 EUR/MWh.

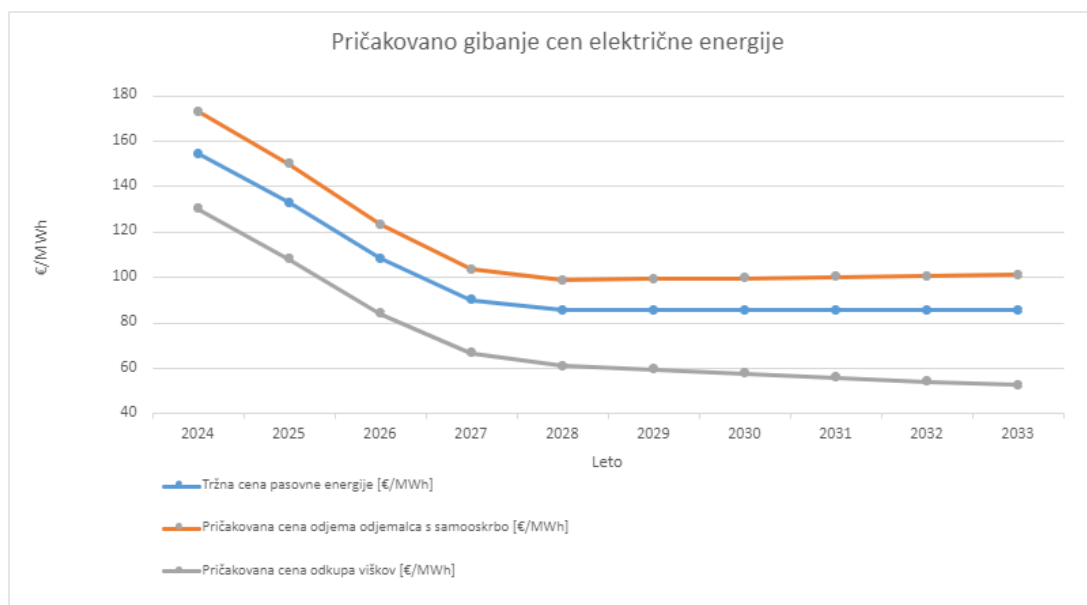
⁴¹ Kljub temu pa je potrebno opozoriti, da bi bil končni odjemalec po izteku 10 let, kolikor bi po našem predlogu trajalo obdobje vključitve v novo obliko pomoči in vse do izteka življenjske dobe naprave za samooskrbo, še vedno izpostavljen tržnim cenam odkupa proizvedene električne energije in bi bili lahko iz tega naslova njegovi prihranki na računu električne energije oz. koristi od vključitve v samooskrbo do izteka življenjske dobe naprave bistveno nižji oz. manj predvidljivi kot so na primer pri končnih odjemalcih, vključenih v sistem samooskrbe po EZ-1, Uredbi 2015 in Uredbi 2019, ki imajo pravico do letnega »net meteringa« vse dokler uporabljajo

predpostavki trajanja podporne sheme 10 let in letnemu prirastu 120 MW sončnih elektrarn, je namreč ocenjeni strošek za državo približno 318 milijonov EUR, pri čemer je upoštevano razmerje med uvedbo naprav za samooskrbo in kombinacijo naprav za samooskrbo in naprav za shranjevanje električne energije 70 : 30, v prid naprav za samooskrbo. **V tem predlogu smo pri določitvi EDV 9,25 oz. 10,01 let in pripadajoče ocenjene referenčne odkupne cene, upoštevali trenutno videnje tržnih odkupnih cen električne energije, proizvedene iz energije sonca, kar pomeni, da bi se morala višina referenčne odkupne cene, s ciljem ohranitve enakega EDV, sproti prilagajati tudi gibanju tržnih odkupnih cen električne energije iz energije sonca.**

Naprave za samooskrbo	Referenčna odkupna cena [€/MWh] (brez DDV)	70
	Višina naložbene pomoči [€/kW] (brez DDV)	50
	EDV [leta]	9,25
Naprave za samooskrbo z napravo za shranjevanje električne energije	Referenčna odkupna cena [€/MWh] (brez DDV)	70
	Višina naložbene pomoči [€/kW] (brez DDV)	500
	EDV [leta]	10,01

Tabela 15: Ilustrativni prikaz izhodišč predloga 1

Glede na to, da bi bilo potrebno novo obliko pomoči v smislu kritja razlike med pogodbeno in referenčno ceno električne energije priglasiti kot državno pomoč Evropski komisiji, to z vidika države seveda predstavlja oviro zaradi dolgotrajnih postopkov priglasitve novih shem. Prav tako bi bilo potrebno zagotoviti pravne podlage za uveljavitev nove sheme pomoči kritja razlike med pogodbeno in referenčno odkupno ceno električne energije (najmanj sprememba ZSROVE in sprejetje izvedbene uredbe za izvajanje sheme ter metodologije za določitev referenčne odkupne cene). Vendar, glede na to, da po se po naših ocenah pričakuje drastičen upad odkupnih cen električne energije, proizvedene iz energije sonca in vetra šele v roku naslednjih treh ali več let, do takrat potrebe po uveljavitvi nove sheme pomoči, tj. kritju razlike med pogodbeno in referenčno ceno električne energije, sploh ne gre pričakovati (glej graf 4), kar pomeni, da ima država na razpolago dovolj časa za prijavo nove sheme in pripravo vseh pravnih podlag za njeno izvajanje. V kolikor pa bi se država želela prijavi nove oblike državne pomoči na Evropsko komisijo izogniti, bi se po našem mnenju lahko nova oblika pomoči omejila samo na končne odjemalce s samooskrbo, ki so gospodinjiski odjemalci, skupaj z omejitvijo največje električne nazivne moči naprave.

Graf 4: Pričakovano gibanje cen električne energije

- Predlog 2: Sprememba (dviq) višine naložbene pomoči za investicije v naprave za samooskrbo in naprave za shranjevanje električne energije:

Kot alternativo uvedbi nove oblike pomoči s kritjem razlike med pogodbeno in referenčno ceno odkupa napravo, za katero je bilo izdano soglasje za priključitev.

električne energije, predlagamo tudi **spremenbo (dvig) višine naložbene pomoči za investicije v naprave za samooskrbo in naprave za shranjevanje električne energije**,⁴² pri čemer ta sprememba izhaja iz predpostavke, da je enostavna doba vračanja v predlogu 2 enaka tisti iz predloga 1, tj. 9,25 oz. 10,01 let in je predstavljena v tabeli 16. Predlagana rešitev je zaradi lažje operativne izvedljivosti bolj ugodna za državo, vendar manj ugodna za končne odjemalce s samooskrbo, ki bodo brez hkratne »zagotovljene cene odkupa«, ki bi jo sicer dosegli na podlagi ukrepa predlaganega v predhodni točki, na delu odkupa električne energije v celoti izpostavljeni dogajanju na trgu. **V tem predlogu smo pri določitvi EDV 9,25 oz. 10,01 let in pripadajočega ocenjenega dviga naložbene pomoči, upoštevali trenutno videnje tržnih odkupnih cen električne energije, proizvedene iz energije sonca, kar pomeni, da bi se morala višina naložbene pomoči, s ciljem ohranitve enakega EDV, sproti prilagajati tudi gibanju tržnih odkupnih cen električne energije iz energije sonca.** Glede na to, da so, kot predhodno omenjeno, po ZSROVE do naložbene pomoči lahko upravičeni vsi končni odjemalci s samooskrbo, ne glede na velikost odjemalca in velikost naprave, predlagamo, da se sprememba (dvig) višine naložbene moči omeji na nazivno električno moč naprave, npr. 50 kW oz. na tip/skupino končnega odjemalca (npr. gospodinjstvi in mali poslovni odjemalec), ki bo praviloma investiral v naprave manjših nazivnih električnih moči in bo imel slabša izhodišča za koriščenje dodatnih obstoječih shem pomoči.⁴³ Dodatno bi se morala višina naložbene pomoči spremeniti (zvišati) za hkratne investicije v naprave za samooskrbo in naprave za shranjevanje električne energije, saj poleg koristi za končne odjemalce s samooskrbo (shranjevanje presežne energije in večja energetska neodvisnost od javnega omrežja) prinašajo investicije v hranilnike električne energije tudi koristi za državo (razbremenjevanje elektroenergetskega omrežja in povečanje energetske učinkovitosti). Tu dodajamo, da bi bil strošek države iz naslova predloga 2, enak tistemu iz predloga 1, tj. približno 318 milijonov EUR.

Naprave za samooskrbo	Višina naložbene pomoči [€/kW] (brez DDV)	130
	EDV [leta]	9,25
Naprave za samooskrbo z napravo za shranjevanje električne energije	Višina naložbene pomoči [€/kW] (brez DDV)	580
	EDV [leta]	10,01

Tabela 16: Ilustrativni prikaz višine naložbene pomoči po predlogu 2

- Predlog 3: Simplifikacija vključevanja naprav za samooskrbo v obstoječo podporno shemo (zagotovljeni odkup in finančna pomoč za tekoče poslovanje):

Kot drugo alternativo uvedbi novi obliki pomoči s kritjem razlike med pogodbeno in referenčno ceno odkupa električne energije, predlagamo **simplifikacijo vključevanja naprav za samooskrbo v obstoječo podporno shemo**. Naprave z nazivno električno močjo, manjšo od 500 kW, vključno z napravami za samooskrbo, se v podporno shemo ne glede na obliko (zagotovljeni odkup proizvedene električne energije, dobavljene v javno omrežje električne energije, po ceni, ki jo določi vlada ali finančna pomoč za tekoče poslovanje), namreč lahko vključujejo neposredno, tj. izven konkurenčnega postopka izbire projektov iz 23. člena ZSROVE. Ker pa je pogoj za vključitev v podporno shemo pridobitev statusa proizvajalca električne energije najmanj z vpisom v register fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost proizvodnje električne energije pri AJPES in pridobitev deklaracije za napravo ter ostale obveznosti, ki pritičejo opravljanju dejavnosti (računovodenje, itd.), je, kot že prej omenjeno, zelo malo verjetno, da se bodo investitorji v naprave za samooskrbo manjših električnih nazivnih moči (predvsem gospodinjstvi in mali poslovni odjemalci) vključevali v obstoječe oblike podporne sheme. Za večjo »privlačnost« ukrepa na strani končnih odjemalcev s samooskrbo, bi bila po našem mnenju zato nujna simplifikacija pogojev vključevanja za naprave za samooskrbo do določene nazivne električne moči (npr. do 50 kW), kot je ukinitve obveznosti pridobitve deklaracije za napravo in po potrebi prilagoditev metodologije za določitev višine pomoči na način, da se končnemu odjemalcu s samooskrbo zagotovi predvidljiva in sprejemljiva enostavna doba vračanja investicije, tj. enaka, kot jo za naložbe v naprave za samooskrbo in hranilnike električne energije predlagamo v predlogu 1 in predlogu 2.

Tudi sicer smo stališča, da je v vsakem primeru naprave za samooskrbo manjših nazivnih moči potrebno tretirati

⁴² Kot predhodno omenjeno, se po ZSROVE sredstva za naložbene pomoči zagotavljajo v okviru sredstev za izvajanje podpor iz 3. odstavka 16. člena ZSROVE. Javno pooblastilo za dodeljevanje naložbenih pomoči ima center za podpore. Naložbene pomoči se dodeljujejo po pravilih »de minimis«. Podrobnejša pravila za dodeljevanje naložbenih pomoči so določena v *Uredbi 2022*. Višina naložbene pomoči ne sme presegati vrednosti upravičenih stroškov naložbe, ki zajemajo najmanj nakup in vgradnjo naprave za samooskrbo ter nakup in vgradnjo naprave za shranjevanje električne energije. Upravičeni stroški in višina naložbene pomoči se podrobneje določijo z javnim pozivom.

⁴³ Razlogi za ne-vključitev teh odjemalcev v podporno shemo z zagotovljenim odkupom in finančno pomočjo za tekoče poslovanje so že bili predhodno opisani.

drugače in se teh naprav tako z vidika pogojev vključevanja kot metodologije za določitev višine pomoči, ne sme enačiti z večjimi proizvodnimi napravami, katerih izključni namen je pridobitna dejavnost s prodajo vse proizvedene električne energije in katerim je bila in še vedno je prvotno namenjena pomoč preko podporne sheme. Tudi z vidika stroška financiranja ukrepa za državo, naš predlog uvedbe nove oblike pomoči iz predloga 1 upošteva kritje zgolj razlike med pogodbeno in referenčno odkupno ceno električne energije, v primeru, da pa bi vsi končni odjemalci s samooskrbo izbrali npr. zagotovljeni odkup vse proizvedene električne energije po zagotovljeni odkupni ceni (ena od obeh oblik pomoči obstoječe podporne sheme), bi to za državo predstavljalo bistveno višji strošek.

- Predlog 4: Izvzetje oz. oprostitev plačila dohodnine od dohodkov, doseženih s prodajo proizvedene električne energije iz naprave za samooskrbo za končne odjemalce s samooskrbo, ki so fizične osebe:

Presežki oz. viški proizvedene električne energije v sistemu letnega »net meteringa« nastanejo ob izteku obračunskega obdobja, ki je praviloma eno koledarsko leto in predstavljajo razliko med vso proizvedeno električno energijo, ki je bila oddana v omrežje in ni bila porabljena sproti »za merilnim mestom«, ter vso iz omrežja prevzeto električno energijo v tem obračunskem obdobju. Odplačnost oz. neodplačnost predaje viškov je prepuščena dogovoru med končnim odjemalcem in dobaviteljem, dobavitelja pa veljavni predpisi ne zavezujejo k odplačnemu prevzemu viškov, lahko pa je pogodbeno dogovorjen. Prav tako veljavni predpisi ne določajo pogojev odplačne predaje viškov. Presežek proizvedene električne energije iz obnovljivih virov oz. višek električne energije na podlagi 2. člena *Uredbe 2022* pa predstavlja vso oddano električno energijo ali njen del, ki jo odjemalec lahko prodaja na podlagi pogodb o nakupu električne energije iz obnovljivih virov, pogodbe o samooskrbi dobaviteljem električne energije in po pravilih medsebojne izmenjave. V primeru individualne samooskrbe je to vsa količina električne energije, ki jo je naprava za samooskrbo oddala v javno omrežje (in ni bila interno porabljena), v primeru skupnostne samooskrbe pa celoten količinski delež proizvodnje, ki po ključu delitve proizvodnje odpade na posameznega člana iste skupnostne samooskrbe. Glede na to, da niti ZSROVE niti *Uredba 2022* ne izključujeta različnih načinov določanja obračunskih količin za potrebe obračuna dobavljene električne energije, ki je predmet dogovora končnega odjemalca s samooskrbo in dobavitelja električne energije na podlagi pogodbe o samooskrbi, bo v praksi »presežek proizvedene električne energije« oz. »višek« v smislu izvajanja sklenjene pogodbe o samooskrbi (obračuna električne energije), lahko predstavljal tudi npr. razliko med prevzeto in oddano električno energijo (v kWh) ob koncu obračunskega obdobja za obračun električne energije, dogovorjenega v pogodbi o samooskrbi (to bo npr. 15-minutni obračunski interval, mesec, pol leta, leto, itd.).

Plačilo za prodano električno energijo lahko prejmejo končni odjemalci s samooskrbo neposredno od kupca oz. dobavitelja ali preko podporne sheme za obnovljive vire energije. Plačilo mora odražati tržno vrednost te električne energije, pri določitvi odkupne cene pa se lahko upošteva tudi dolgoročna vrednost samooskrbe iz OVE za omrežje, okolje in družbo. Končni odjemalci s samooskrbo se za namene ZSROVE ne štejejo za proizvajalce električne energije, razen če za presežke proizvedene električne energije, oddane v distribucijsko omrežje, sklenejo pogodbo o nakupu električne energije iz obnovljivih virov (ne štejejo se za proizvajalca, če presežke proizvedene električne energije predajo odplačno na podlagi pogodbe o samooskrbi). V primeru, da končni odjemalec s samooskrbo svoje presežke prodaja preko pogodbe o nakupu in prodaji električne energije, mora imeti kot proizvajalec registrirano dejavnost. Izjemoma lahko dejavnost proizvodnje električne energije z eno proizvodno napravo na obnovljive vire energije ali za soproizvodnjo z visokim izkoristkom z nazivno močjo do 50 kW opravlja tudi fizična oseba, ki je vpisana v register fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost proizvodnje električne energije pri AJPES, in ima veljavno deklaracijo za proizvodno napravo.

Tu smo stališča, da se dohodek končnih odjemalcev s samooskrbo, ki so gospodinjski odjemalci in bodo svoje »viške« električne energije predali dobavitelju električne energije na podlagi pogodbe o samooskrbi odplačno, obračunane po pogodbeno dogovorjeni ceni (npr. na podlagi javno objavljenega cenika za odkup viškov), po našem mnenju ne bi smeli šteti za dohodek iz dejavnosti, od katerega se plača dohodnina.

Za dohodek iz dejavnosti se skladno s 46. členom *Zakona o dohodnini*⁴⁴ (Uradni list RS, št. 13/11 in nadaljnji; v nadaljevanju: ZDoh-2) namreč šteje dohodek, dosežen z neodvisnim samostojnim opravljanjem dejavnosti, ne glede na namen in rezultat opravljanja dejavnosti. Opravljanje dejavnosti pomeni opravljanje vsake podjetniške, kmetijske ali gozdarske dejavnosti, poklicne dejavnosti ali druge neodvisne samostojne dejavnosti, vključno z izkoriščanjem premoženja in premoženjskih pravic. Ker ZDoh-2 podjetniške dejavnosti natančneje ne definira, je

⁴⁴ Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4697>.

treba pomen pojma podjetniške dejavnosti po ZDoh-2 določiti glede na splošno sprejeto opredelitev podjetniške dejavnosti iz drugega odstavka 3. člena *Zakona o gospodarskih družbah*⁴⁵ (Uradni list RS, št. 65/09 – uradno prečiščeno besedilo; v nadaljevanju: ZGD-1), ki določa, da je podjetniška dejavnost tista dejavnost, ki se opravlja na trgu zaradi pridobivanja dobička. Za kvalifikacijo podjetniške dejavnosti je tako odločilno, da se opravlja trajno (in ne priložnostno), da se opravlja na trgu oz. za trg ter da posameznik deluje kot podjetnik in torej tako, da sam organizira dejavnost, ki jo v nadaljevanju tudi samostojno opravlja ter pri tem uporabi iste metode, sredstva in postopke, kot bi jih uporabil podjetnik. Pomemben je torej način, na katerega se dejavnost opravlja.

Dohodek končnega odjemalca s samooskrbo, ki izvira iz oddaje viškov električne energije v javno distribucijsko omrežje v okviru samooskrbe na podlagi pogodbe o samooskrbi, po našem mnenju torej ne predstavlja dohodka, doseženega v okviru svoje (neregistrirane) podjetniške dejavnosti. Končni odjemalec v tem primeru ne deluje kot podjetnik, saj ne organizira svoje dejavnosti na način kot to počne običajen podjetnik temveč je imetnik naprave za samooskrbo izključno za zasebne namene. Pridobitev dohodka iz naslova viškov električne energije je zgolj posledica izkoriščanja zasebnega premoženja (naprave za samooskrbo za zasebne namene in ne za prodajo vse proizvedene električne energije na trgu), zato realizacija prihodka iz tega naslova še ni okoliščina, ki izkazuje, da gre za podjetniško sredstvo. Tudi druge okoliščine, kot je npr. število in višina transakcij (eden ali nekaj prenosov na leto) kažejo na to, da proizvajalec ne opravlja podjetniške dejavnosti.

V kolikor bi bilo uradno stališče pristojnega ministrstva za finance drugačno (**ob tem apeliramo, da ker se pristojno ministrstvo glede tega vprašanja še nikoli ni eksaktno opredelilo, da to stori oz. da mnenje od pristojnega ministrstva pridobi ministrstvo, pristojno za energijo, zaradi smiselnosti celostnega pristopa k tematiki**), podredno predlagamo določitev izjeme v ZDoh-2 (npr. v 32. členu ZDoh, ki določa »druge« izjeme ali v 107. členu ZDoh), da se dohodnine ne plača od dohodkov, doseženih s prodajo proizvedene električne energije iz naprave za samooskrbo za končne odjemalce s samooskrbo, ki so fizične osebe. Ob tem predlagamo, da se izjema določi smiselno enako kot v nemškem⁴⁶ in avstrijskem⁴⁷ pravnem redu, kjer je oprostitev davka od prihodka določena glede na omejeno nazivno električno moč naprave, omejeno v javno distribucijsko omrežje oddano količino električne energije in omejeno višino dohodka iz naslova prodane električne energije.

- *Predlog 5: Ukinitve prilagojene tarifne postavke omrežnine za energijo za distribucijski sistem za člane skupnosti:*

Na podlagi 20. člena novega omrežninskega akta elektrooperater članom skupnosti obračuna omrežnino za energijo za prenos oz. distribucijo tako, da upošteva tudi prilagojeno tarifno postavko za energijo (za vnaprej določene značilne primere priključitve člana skupnosti), ki odraža stroške uporabe omrežja, glede na lokacijo prevzemno-predajnega mesta končnega odjemalca in proizvodnih naprav skupnosti. Prilagojena tarifa je torej lokacijsko odvisna in se z uporabljenimi nivoji omrežja viša skladno z obsegom uporabe omrežja. Po našem mnenju bo **določitev dodatne, prilagojene tarife za omrežnino za energijo, še zmanjšala zanimivost vključitve končnih odjemalcev s samooskrbo v skupnosti na področju energije iz obnovljivih virov**, ob že tako povišanem strošku iz naslova plačila za omrežnino po novem omrežninskem aktu, in bi jo bilo zato potrebno ukiniti. Menimo, da je pri določitvi prilagojene tarifne postavke pripravljavec novega omrežninskega akta spregledal drugi del določbe prvega odstavka 39. člena ZSROVE, ki določa, da mora omrežnina za električno energijo, prevzeto iz javnega omrežja, upoštevati tudi koristi samooskrbe. Po eni strani je zakonodajalec s tem, ko je na ravni ZSROVE omogočil povezovanje vseh merilnih mest, ki so priključena na distribucijsko omrežje v Republiki Sloveniji v skupnostno samooskrbo, ne glede na lokacijo in oddaljenost proizvodnega vira oz. virov, ki jih skupnostna samooskrba uporablja, ponudil napredno in pozitivno rešitev za večji potencial in razvoj skupnostne samooskrbe, z uvedbo prilagojene omrežninske tarife za člane skupnosti pa se je namen te zakonske določbe izgubil in se bo kot posledica v praksi še vedno spodbujalo zgolj »lokalno« pogojene skupnosti. Z drugimi besedami, čeprav po ZSROVE in *Uredbi 2022* ni več pogoja, da morajo biti prevzemno predajna mesta v skupnosti priključena na nizkonapetostno omrežje iste transformatorske naprave kot naprava za samooskrbo, bo imela uvedba prilagojene tarife, ki upošteva obseg uporabe omrežja v praksi *de facto* popolnoma enak učinek kot prej navedeno pravilo, ki sicer v novem sistemu samooskrbe ne obstaja več. Obstaja torej skrb, da bo število skupnostnih samooskrb tudi v prihodnje ostalo minimalno (povezovanje zasebnih investorjev ali koristnikov storitve skupnostne samooskrbe, ki se nahajajo v zelo omejenem območju omrežja iste transformatorske postaje, medtem, ko se izključni odjemalce, ki se nahajajo zunaj tega območja, kljub velikemu interesu, je velik

⁴⁵ Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO4291>.

⁴⁶ Glej npr.: <https://www.solarwatt.de/ratgeber/photovoltaik-und-steuern>.

⁴⁷ Glej npr.: <https://pvaustria.at/rechtlicher-rahmen/>.

izziv za uvajanje skupnosti). Poleg tega pa smo stališča, da bi prilagojeno tarifno postavko omrežnine za energijo za člane skupnosti bilo potrebno ukiniti že iz razloga enakega oz. nediskriminatornega obravnavanja odjemalcev, kot to sledi iz 16. člena *Direktive o notranjem trgu z električno energijo*.

- *Predlog 6: Spodbujanje hkratne uporabe naprav za samooskrbo in hranilnikov električne energije:*

Kot izpostavljeno uvodno, bi morala država tudi glede na splošne usmeritve EU še posebno pozornost namenjati spodbujanju hkratne uporabe naprav za samooskrbo in hranilnikov električne energije, zaradi vseh koristi, ki jih uvajanje hranilnikov električne energije prinaša končnim odjemalcem in omrežju. Za odjemalce, ki se bodo v sistem samooskrbe vključevali na podlagi ZSROVE in *Uredbe 2022*, smo v predlogu 2 zato kot možni ukrep države za povečanje naložb v hranilnike električne energije ob hkratni naložbi v napravo za samooskrbo, predlagali dodaten dvig naložbene moči. Odločitev za investicijo v hranilnik električne energije bo tako ob trenutnih še vedno visokih maloprodajnih cenah hranilnikov, za končne odjemalce zagotovo lažja.

Kot dodaten ukrep države na regulatorni ravni za spodbujanje hkratnih investicij v naprave za samooskrbo in hranilnike električne energije, pa na tem mestu predlagamo tudi določitev **izjeme od obvezne pridobitve soglasja za priključitev** (v nadaljevanju tudi: SZP) **oz. določitev zakonske domneve o pridobitvi pravice do priključitve naprave za samooskrbo in hranilnika električne energije**, ki bi skupaj s hranilnikom električne energije dosegala vnaprej določeno najvišjo dovoljeno oddajo moči v omrežje (npr. 6 kW). Poleg popolnoma poenostavljenega in hitrejšega postopka priključevanja teh naprav v omrežje, tovrstni način delovanja naprave s hkratno omejitvijo oddaje v javno distribucijsko omrežje, le-tega v največji meri razbremenuje. Izvedba predloga je mogoča z določitvijo pravne podlage, ki bi določila izjemo od obvezne pridobitve soglasja za priključitev za obratovanje proizvodne naprave in naprave za shranjevanje energije, ali pa z določitvijo zakonske domneve, da je končni odjemalec s samooskrbo pridobil pravico do priključitve v omrežje, distribucijski operater pa je dolžan izdati soglasje za priključitev brez ocene »prostih kapacitet« distribucijskega omrežja, za primer, ko je v sistem poleg proizvodne naprave vključen hranilnik električne energije in je delovna moč proizvodne naprave v vsakem trenutku omejena na največ 6 kW skladno z vnaprej predpisanimi tehničnimi zahtevami. V tem primeru bi morala država predpisati dodatne izvedbene pogoje, kot na primer pred pričetkom obratovanja proizvodne naprave in hranilnika električne energije je potrebno obvestiti distribucijskega operaterja in mu predložiti zahtevana dokazila (izpolnjevanje vnaprej predpisanih pogojev za priključitev oz. tehničnih zahtev; sledi podpis pogodbe o uporabi sistema (v primeru, da se SZP sploh ne izdaja) oz. izdaja soglasja za priključitev (distribucijski operater ne sme postavljati dodatnih obratovalnih omejitev) in podpis pogodbe o uporabi sistema (v primeru, ko se SZP izdaja na podlagi zakonske domneve).

Nenazadnje pa izpostavljamo še pomembnost uvajanja hranilnikov električne energije tudi pri končnih odjemalcih, že vključenih v sistem samooskrbe po EZ-1, *Uredbi 2015* in *Uredbi 2019* in opozarjamo na problem izgube pravice do obračuna omrežnine in električne energije po sistemu »net meteringa« v primeru, ko bi odjemalci zaradi vgradnje hranilnika električne energije, morali zaprositi za izdajo spremembe soglasja za priključitev naprave. Namreč, na podlagi 72. člena ZSROVE bi vsi končni odjemalci, vključeni s sistem letnega »net meteringa«, ki bi zaradi vgradnje hranilnika električne energije zaprosili za izdajo soglasja za priključitev po 01.01.2024 (ob tem pa je sprememba soglasja za priključitev obvezna), izgubili pravico do obračuna omrežnine in električne energije po navedenem sistemu, kar bo v največji meri odjemalce nasploh odvrnilo od sicer želene investicije v hranilnik. Zato predlagamo, da država na regulatorni ravni zagotovi izjemo od 72. člena ZSROVE, po kateri v opisanem primeru končni odjemalci zaradi spremembe soglasja za priključitev, ne bi po avtomatizmu prešli v sistem samooskrbe po ZSROVE in Uredbi 2022.

II.3.2. Končni odjemalci, vključeni v sistem samooskrbe na podlagi EZ-1, Uredbe 2015 in Uredbe 2019

- *Predlog 7: Oprostitev prispevka OVE+SPT in prispevka URE od uveljavitve novega omrežninskega akta ter predlog primernega finančnega nadomestila za dobavitelje:*

Z uveljavitvijo novega omrežninskega akta se bo končnim odjemalcem, vključenim v sistem samooskrbe po EZ-1, *Uredbi 2015* in *Uredbi 2019*, povišal strošek računa za električno energijo zaradi spremembe načina obračunavanja postavke za obračunsko moč. S tem bo država retroaktivno posegla v pričakovanja končnih odjemalcev s samooskrbo glede predvidene dolžine enostavne dobe vračanja investicije. Hkrati se bo, kot že omenjeno uvodoma, zaradi postopnega prehoda končnih odjemalcev s samooskrbo iz preostalega diagrama odjema v merjeni diagram od 01.01.2024 dalje, povišal njihov strošek računa na energijskem delu (preko

povišanja cen za dobavo in/ali fiksnih stroškov poslovanja dobavitelja), saj socializacija dodatnih stroškov, ki jih imamo dobavitelji z dobavo tem končnih odjemalcev, zaradi postopnega prehoda vseh odjemalcev v merjeni diagram, ne bo več mogoča, strošek dobaviteljev pa zato brez hkratne podražitve cen za dobavo končnim odjemalcem s samooskrbo (razen če bodo ta strošek preko višjih cen za dobavo nosili ostali odjemalci, ki niso vključeni v samooskrbo) nevzdržen.⁴⁸ Tudi na ta način, kot posledica prehoda v merjeni diagram, bo poseženo v pričakovanju končnih odjemalcev glede predvidenega EDV. Slednje bo pri končnih odjemalcih s samooskrbo zaradi bistveno višjega računa za električno energijo kot do sedaj zagotovo povzročilo veliko neodobravanje. Glede na to predlagamo, da se **hkrati z uveljavitvijo omenjenega Akta te odjemalce oprosti plačevanja prispevka OVE in SPTE ter prispevka za energetske učinkovitost** na smiselno enak način, kot to določa ZSROVE za končne odjemalce, vključene v sistem samooskrbe po ZSROVE in *Uredbi 2022*. Na ta način bi se vsaj deloma ublažili učinki uporabe nove metodologije za obračun omrežnine, hkrati pa odjemalci vključeni v sistem samooskrbe, ustrezno prispevajo k spodbujanju učinkovite rabe energije, zato je po našem mnenju popolna oprostitve obeh prispevkov za te odjemalce utemeljena in upravičena. Naši informativni izračuni upoštevajo tudi napovedano povišanje cen za dobavo zaradi prehoda iz preostalega v merjeni diagram, vendar kažejo na to, da bi celo kljub oprostitvi plačila navedenih prispevkov bil račun za električno energijo še vedno bistveno višji kot do sedaj, kot je razvidno iz spodnje tabele 17. Sklepno dodajamo, da bi država zaradi preprečitve drastičnega dviga cen za dobavo in odpovedovanja obstoječih pogodb odjemalcem s samooskrbo, sicer lahko posegla z zamejitvijo najvišjih drobnoprodajnih cen električne energije in fiksnih stroškov poslovanja ter prepovedjo nesklepanja novih pogodb o samooskrbi, vendar po našem mnenju zgolj ob hkrati določitvi primerne finančne nadomestila za dobavitelje na podlagi ustrezne metodologije,⁴⁹ zaradi povzročitve občutne škode, ki bi nastala dobaviteljem zaradi navedenega ukrepa. Učinek finančnega nadomestila države in oprostitve navedenih prispevkov, je razviden iz skrajno desnega stolpca tabele 17.⁵⁰

Postavka	Letni »net metering« + novi omrežninski akt+ vsi prispevki	Letni »net metering« + novi omrežninski akt + oprostitve prispevkov	Letni »net metering« + novi omrežninski akt + oprostitve prispevkov + nadomestilo države dobaviteljem ⁵¹
Trenutna letna faktura »net metering« (€) (z DDV)	235,43		
Bodoča letna faktura »net metering« (€) (z DDV) - samo z upoštevanim novim omrežninskim aktom	438,85	330,66	
Sprememba letne fakture (€) (z DDV) - samo z upoštevanim novim omrežninskim aktom	203,42	95,23	
Relativna sprememba letne fakture - samo z	186 %	140 %	

⁴⁸ Ocenjeni letni strošek dobavitelja za povprečnega gospodinjanskega odjemalca s samooskrbo je 300 EUR.

⁴⁹ Ilustrativno prikazujemo enega od po našem mnenju možnih načinov oblikovanja osnovnega koncepta načina določitve primerne finančne nadomestila, in sicer se dobaviteljem ob predpisanih pogojih v metodologiji prizna primerno finančno nadomestilo za celoten oz. za del stroška dobavitelja. Ta je določen kot produkt letne količine odjema končnega odjemalca s samooskrbo ali letne količine proizvodnje končnega odjemalca s samooskrbo (odvisno od tega, katere količine – odjema ali proizvodnje – so nižje) ter razlike med Enotno letno ceno odjema in Enotno letno ceno proizvodnje, pri čemer je:

- Enotna letna cena odjema: enotna letna cena odjema, določena na podlagi agregiranega urnega profila neto odjema (prevzeta energija iz omrežja) vseh odjemalcev s samooskrbo in letnim netiranjem ter urne dnevne cene električne energije na slovenski borzi (SIPX),
- Enotna letna cena proizvodnje: enotna letna cena proizvodnje, določena na podlagi agregiranega urnega profila neto proizvodnje (oddana energija v omrežje) vseh odjemalcev s samooskrbo in letnim netiranjem ter urne dnevne cene električne energije na slovenski borzi (SIPX).

⁵⁰ V izračunu je upoštevan povprečen/tipski gospodinjanski odjemalec z letnim odjemom približno 10 MWh pred investicijo v napravo za samooskrbo nazivne moči 10 kW, z glavnimi varovalkami 3x25 A. Zakup moči po novem omrežninskem aktu med 9,2 in 9,8 kW. Uporabljene cene tarifnih postavk, ki jih je agencija za energijo preko primerjalnika stroškov omrežnin objavila dne 09.10.2023.

⁵¹ Ukrep se nanaša samo na zamejitev povišanja cen zaradi prehoda v merjeni diagram.

upoštevanim novim omrežninskim aktom			
Povišanje cene dobave ⁵² zaradi prehoda v merjen diagram (€) (z DDV)	367,88		0,00 ⁵³
Bodoča letna faktura »net metering« (€) (z DDV) - z upoštevanim novim omrežninskim aktom in povišanjem cene dobave zaradi prehoda v merjen diagram	806,73	698,54	330,66 ⁵⁴
Sprememba letne fakture (€) (z DDV) - z upoštevanim novim omrežninskim aktom in povišanjem cene dobave zaradi prehoda v merjen diagram	571,30	463,11	95,23 ⁵⁵
Relativna sprememba letne fakture - z upoštevanim novim omrežninskim aktom in povišanjem cene dobave zaradi prehoda v merjen diagram	343 %	297 %	140 % ⁵⁶

Tabela 17: Primerjava stroška pred/po oprostitvi prispevkov SPTe, OVE in URE, z upoštevanim dvigom cen za dobavo zaradi prehoda v merjen diagram in nadomestilom države dobaviteljem

III. Zaključno

Slovenski elektroenergetski sistem je pred tektonskimi spremembami, saj se v letu 2024 pričakuje začetek uporabe novega modela za obračun omrežnine ter tarifnega sistema, tudi prenehanje vključevanja novih odjemalcev v sistem »net meteringa« na strani samooskrbe. Takšne drastične preobrazbe pa je potrebno zasnovati na optimalen način, saj bodo le tako dosegle ustrezne učinke v smeri nadaljnje zelene preobrazbe Republike Slovenije v korist države, končnih odjemalcev in drugih udeležencev na trgu električne energije.

S predmetnim stališčem družba GEN-I, d.o.o. prikazuje, da je **sprejetje predlaganih prilagoditev nove metodologije za obračun omrežnine in tarifnih postavk**, povsem smiselno za vzpostavitev bolj uravnoteženega sistema obračuna omrežnine, ki upošteva cenovne signale na trgu, spodbuja aktivni odjem, pametno uporabo sodobnih tehnologij ter razvoj novih poslovnih modelov za razbremenjevanje omrežja in zmanjševanje nepotrebnih stroškov končnih odjemalcev. Dodatno smo mnenja, da bosta le z opisanimi prilagoditvami metodologija in tarifni sistem prispevala k doseganju celovite skladnosti z evropsko zakonodajo⁵⁷ kot tudi širšim kontekstom nacionalne energetske in podnebne strategije (NEPN).

Prav zaradi doseganja ciljev, postavljenih v NEPN, je potrebno **čimprej oblikovati tudi vzdržen model samooskrbe**, ki bo končnim odjemalcem še naprej omogočal ugoden dostop in koriščenje tehnologij za proizvodnjo čiste energije iz obnovljivih virov za končne odjemalce. Dejstvo je namreč, da samooskrba z električno energijo trenutno predstavlja največji delež investicij v sončne elektrarne, kar pomeni, da samooskrba

⁵² Povišanje cene se praviloma nanaša na višje fiksne stroške poslovanja, zaračunane na podlagi pogodbe o samooskrbi.

⁵³ Predpostavljeno nadomestilo države dobaviteljem.

⁵⁴ Predpostavljeno nadomestilo države dobaviteljem.

⁵⁵ Predpostavljeno nadomestilo države dobaviteljem.

⁵⁶ Predpostavljeno nadomestilo države dobaviteljem.

⁵⁷ Kot s svežnja »Čista energija za vse Evropejce«, svežnja »Pripravljeni na 55« in »RePowerEU Načrta«.

z električno energijo trenutno najbolj prispeva k doseganju zavez države glede deleža obnovljivih virov v skupni porabi električne energije. Iz tega jasno izhaja potreba po oblikovanju ukrepov, na podlagi katerih prirast novih investicij v samooskrbo z električno energijo ne bo zastal.

Celostno gledano opažamo, da se kljub **pravočasni in smiselni koordinaciji priprav na prehod na nov omrežninski akt s strani pristojnih inštitucij, na strani družbe GEN-I, d.o.o. kot tudi na strani drugih deležnikov pojavljajo izzivi s pripravami na implementacijo novega omrežninskega akta s 01.03.2024**. Te priprave pa bodo dodatno otežene zaradi **sprejetja drugačnega načina regulacije maloprodajnih cen električne energije za gospodinjstva v letu 2024**, v primerjavi z letom 2023, saj bo regulirana cena električne energije veljala le za 90 % dejanske porabe, za 10 % pa se bo zaračunavala tržna cena. Implementacija takšnega načina zaračunavanja cen električne energije v naslednjem letu, pa (vsaj) za dobavitelje pomeni enako veliko **obremenitev z vidika ustrezne nadgraditve operativnega in tehnološkega zaledja ter programov, ki bodo takšen obračun omogočali**, kot pa nov omrežninski akt.

Zato **predlagamo zamaknitev začetka uporabe novega (prilagojenega) omrežninskega akta iz trenutnega 01.03.2024 na kasnejši datum, in sicer na 01.03.2025, s ciljem, da deležniki pripravijo ustrezne podlage za uveljavitev regulacije cen v letu 2024 ter zatem prioritizirajo skupno vzpostavitev in dosledno praktično-operativno implementacijo optimalnega regulatornega okolja**, ki bo spodbujalo investicije v obnovljive vire energije, opolnomočilo aktivne odjemalce ter tako prispevalo k razbremenitvi omrežja in njegovi učinkoviti uporabi – in **posledično trajnostno vzdržni pospešitvi zelene transformacije v Sloveniji na robustnih temeljih. Nekoliko počasnejša in ravno zaradi tega še bolj temeljita in optimalna implementacija prilagojenega novega omrežninskega akta, tj. metodologije obračuna omrežnine in tarifnega sistema, ki sočasno omogoča čas za vzpostavitev robustnih okvirov za nadaljnji razvoj področja samooskrbe v Sloveniji bo tako prinesla koristi za vse deležnike – tako odjemalce, operaterje sistemov in dobavitelje.**